

pihvikarja

PIHVIKARJALIITON TIEDOTUSLEHTI

1 ° 2011 (nro 9)

Tässä numerossa:

Tärkeä **työhyvinvointi**

Esittelyssä:

Brunnilan tila

Orava-ahon Simmental

Työnantajan **velvoitteita**

Sonnihuutokaupat 2011

Lehmät laitumella

Lehmät haluaa laitumella, koska nyt on kova helle.
Stellä napsuu sähköäitä, ettei karkaa karja.
Navetasia lehmän reitti melkein mutkan heitti.
No niin Mansikki ja Heluna ja joka ikinen vasikka
ajetaan laitumelle, koska nyt on kova helle.
Vasikat vesselit kaikkea haluaa haistaa ja aina myös maistaa.
Nin käy nytkin juu – laitumelta kuuluu muu-uu-uul!
Vasikka kun sähköäitä maistoi ja sähköä haistoi
se sattui – aii!
Ymmärtää se nyt on sähköäitä kamala, salta.
Nyt on kieli kipee, sen takia meen utaretta imeen!

Säära Junnilla 11-v.

Kahta
on taas kevät...

Cap-tuki uudistuu vuonna 2013.
Voittaako suomalainen viljelijä?
Onko maaseudun kehittämisen
paikka Capissa vai jossakin
rakennerahastossa?
Yksi seikka on varmaa –
epätietoisuutta asioiden
ympärillä riittää.

Edellisen uudistuksen yhteydessä vuonna 2008 päätettiin siirtää rahaa suorista tuista maaseudun kehittämistukiin. Uuden ohjelmakauden myötä päätöksenteossa huomioitaneen entistäkin vahvemmin ympäristö-, ilmasto- ja energiapolitiikka.

Capin uudistamisen yhteydessä puhutaan perustuesta ja lisätoimenpiteistä. Perustuki tarkoittanee tuotannosta irroitettua hehtaaritukea. Sen päälle on kaavailtu erilaisia ympäristötoimenpiteisiin liittyviä tukia. Cap-tuen uudistuksessa lienee kysymys myös siitä miten jäsenmaiden nettomaksuosuudet mahdollisesti muuttuvat. Tällä hetkellä suurimmat Cap-tuen saajat ovat myös suurimpia maksajia.

Pihvikarjaliiton edustajat tapasivat Saksalaisen europarlamentaarikko Albert Dessin hänen vieraillessaan Suomessa. Dess on henkilö, joka valmistelee mietintöä yhteisestä maatalouspolitiikasta. Hän on erittäin keskeisessä asemassa Capin tulevaisuuden ja näinollen Suomenkin maatalouden kannalta. Esitimme Dessille seuraavanlaisia näkemyksiä Suomen tilanteesta ja olosuhteista; totesimme mm. emolehmätuotannon merkityksen Suomen maataloudelle kasvaneen huomattavasti 2000-luvulla. Emolehmätuotanto on kasvanut selkeäksi osaksi perusmaataloutta. Meillä on ehkä Etelä-Suomea lukuun ottamatta varsin pirstaleinen tilusrakenne, joten esim. kasvinviljelyssä emme pysty mitenkään kilpailemaan muun Euroopan kanssa. Totesimme että maidontuottajien määrä vähenee joka tapauksessa ja siitä on luontevaa siirtyä liharajan kasvatukseen. Edelleen totesimme, että Euroopan Unionin maatalouspolitiikassa pitäisi huomioida maakohtaiset ja alueelliset vauvuudet. Meidän vauvuutemme on nimenomaan emolehmätuotanto. Lisäksi ympäristön huomioimiseen pitää löytyä erilaisia lisätoimenpiteitä ja tukiratkaisuja, joista viljelijä voi valita oman tilansa ja ympäristönsä kannalta parhaat vaihtoehdot. Korostimme kasvipeitteisyyden merkitystä, liharajan laiduntamista, sekä maisemallisesti arvokkaiden erityistukialueiden merkitystä.

Mitä tuollaisessa tapaamisessa sitten voi saavuttaa? Ainakin me osoitimme hänelle, että olemme kiinnostuneita tulevaisuudestamme ja uudistuksen sisältö on meille tärkeä. Edunvalvonnassa täytyy kuitenkin aina muistaa, että tavoitteet eivät konkreetisoidu hetkessä, eivät välttämättä koskaan. Pihvikarjaliitto on suomalaisen liharajankasvattajan puolestapuhuja ja alan osaja – me lausuimme näkemyksemme tässäkin asiassa.

Puheenjohtajan kynästä:

CAP-tuen uudistus

Lihan hinta puhuttaa

Talven ja kevään aikana on taas syntynyt tiivistä keskustelua lihan hinnasta ja siitä mistä kaikista maista Suomeenkin tuodaan lihaa. Viljelijän mielestä tuonti tuntuu hölmöltä. Kauppaa kuitenkin käydään maailmassa lähes aina ja kaikesta. Vähintään kahteen suuntaan. Jos ollaan sitä mieltä, että liha on kaupan tiskillä tyyristä, niin syyllinen asiaan lienee kauppa. Kauppa pääsee määrittelemään tuonnin avulla myös kotimaisen lihan hintaa.

Lihakarjankasvattaja voi laittaa tyytyväisenä merkille, että lihan kulutus on Suomessa kuitenkin kasvussa.

Kasvisvaihtoehto

Luin Helsingin kaupunginvaltuuston taannoisesta päätöksestä, että pääkaupunkimme kouluissa järjestetään kasvisruokapäiviä. Valtuusto näki hyväksi, että yhtenä päivänä viikossa on tarjolla vain kasvisruokaa. Keskustelupalstoille syntyi asiasta kohtuullisen kipakka keskustelu. Syntyi epäilyjä kuinka oppilaat jaksavat koulupäivän, kun kotonakaan ei välttämättä osata heille laittaa ruokaa. Jollakulla oli ikäviä muistoja uunimakkaroista ja tilliliihasta vuosien takaa. Lopputulemana keskusteluissa taisi olla, että oli ruokana mitä tahansa, niin iso osa jättää sen hyödyntämättä ja hakee lähimarketista kokista, karkkeja ja sipsejä. Niillähän nälkä lähtee.

Minkälaisia ajatuksia nämä keskustelut herättävät liharajan kasvattajassa? Minulle ainakin tulee mieleen että on pelkästään hyvä asia, jos koulussa selkeästi esitellään vaihtoehtoja. Toisena päivänä kasviksia ja toisena hyvää lihaa. Meidän lihantuottajien kannaltahan on aina parempi, että lihaa on tarjolla vaikka harvemminkin, mutta se olisi mahdollisimman hyvää. Ja jos oppilaat saavat makunautintoja nautanlihasta, niin ehkä he sivistävät sitten kotona vanhempiaan.

Hyvää kevättä Pihvikarja-lehden lukijoille!

Antti Veräväinen
puheenjohtaja

Toiminnanjohtajan kuulumisia

Vuoden kolme ensimmäistä kuukautta ovat kuluneet äkkiä. Pitkä talvi alkaa olla voiton puolella. Taisi olla marraskuussa Pihvikarjapäivien aikaan, kun kylmä kausi alkoi. Meillä jouluaaton ohjelmaan kuului pihaton jäätyneiden vesikuppien sulatus, menee se sitten näemmä pallokuppikin jäähän, kun kannen tiivisteet kulahtavat. Onneksi tiivisteiden vaihto auttoi ja kupit pysyivät sulina keskitalven kovilla pakkasilla. Lantakäytävä oli pahimmillaan viikkokausia jäässä ja kun sitten tyhjentäminen vihdoin onnistui, oli siinä melkoiset talkoot. Parin kovan talven jälkeen tuskin enää muistaa niitä kahta erityisen leutoa talvea, jolloin kyntökin olisi hyvin käynyt tammikuussa. Kulunut talvi on taas muistuttanut itsensä huoltamisen tärkeydestä – kylmiin työoloihin täytyy varautua kunnollisin varustein. Palvelupäällikkö Sirpa Havu Melasta kannustaa viljelijöitä liittymään työterveyshuoltoon. Huollamme koneitamme usein paljon paremmin kuin itseämme. Omaan hyvinvointiin ja terveyteen panostamisen voisikin nähdä investointina aivan kuten koneiden huollot ja satsaukset eläinten hyvinvoinnin parantamiseen. Asiaa on myös työnantajana toimimisesta.

Katse vasikkaan

Katse Vasikkaan -kampanja on käynnissä. Jokainen vasikka on arvokas. Emolehmillä vasikan menetys on vielä suurempi taloudellinen tappio kuin lypsylehmällä, siinä menee kerralla koko vuoden tuotos. Paitsi vasikkakuolleisuus, myös muutoin huono alku aiheuttaa taloudellisia tappioita. Koko ketjusta katoaa lihakiloja. Tilojen väliset erot ovat suuria, mutta tärkeää on, että seuraa tilannetta omalla tilallaan ja korjaa epäkohdat. Apua voi hakea neuvonnasta tai terveydenhuoltoeläinlääkäriltä. Väärä sonnivalinta voi olla katastrofin syynä, mutta usein syitä on monia – emojen rakenne ja kunto, ruokinnan virheet, puutteellinen kuivitus, valvonnan laiminlyönti. Hyvään alkuun panostaminen kannattaa – enemmän vieroitettuja kiloja, parempi kasvu myös vieroituksen jälkeen ja lopuksi parempi teurastili loppukasvattajalle. Ja onhan terveiden vasikoiden riemuksa leikkiä sitä välitöntä positiivista palautetta, mitä työstään saa.

ETT:n sivuilta löytyy materiaali, johon kannattaa tutustua jokaisen naudankasvattajan. Tässä lehdessä esittäytyy myös oma kummivasikkamme, jonka kasvamista saamme seurata tulevisakin lehdissä.

Kantakirjauudistus

Kantakirjauudistus puhuttaa. Osa roduista on nähnyt tarpeelliseksi muuttaa nykyistä käytäntöä, osalle vanha malli riittää. Otamatta sen enempiä kantaa siihen, muuttuuko kantakirjaus, on keskustelu ajautunut osin väärille urille. Agronetin palstoilla on iloisesti sotkettu käsitteitä. Jalostus on mielletty samaksi asiaksi kuin karjantarkkailu ja kantakirjaus ja epäilty jalostuksen merkitystä. Jalostaa voi ilman tarkkailuun kuulumistakin, mutta tulokset olisi dokumentoitava. Oikeastaan jokainen uudistuseläimen valinta on jalostusvalinta. Risteytyskarjaan pihvivasikoiden isäsonnia hankkiva tekee siis jalostusvalinnan – toivottavasti tietoisesti. Jalostuksen tarkoituksena on viedä haluttuja ominaisuuksia eteenpäin. Ei siis ole olemassa karjaa, jota ei kannattaisi jalostaa. Karjantarkkailu on dokumentointijärjestelmä, jonka avulla mitattuja suureita, kuten syntymä-, vierotus- ja vuodenpainoja merkitään muistiin. Mitatuista arvoista johdetaan indeksejä. Kantakirjaan eläimet hyväksytään sovituilta kriteereillä. Kantakirjaus ei tietenkään muuta eläimen perimää tai jalostuksellista arvoa sinänsä mihinkään. Toki dokumentointia voisi tehdä kuulumatta viralliseen karjantarkkailuun, mutta silloin herää kysymys tulosten vertailukelpoisuudesta. Itse en ostaisi sonnia tai hiehoa, jonka suvusta ja punnitustuloksista ei olisi tietoa. Risteytysten osalta tiedon dokumentointi on aivan yhtä tärkeää, koska niissäkin jyvät pitää erotella akanoista. Jos sonni kasvaa alusta loppuun syntymätilallaan ja isäsonni on tilalla syntynyt, saa jalostaja suoraan tiedon siitä, miten hyvä lopputulos oli. Nykyisin, kun loppukasvatus yhä useammin tapahtuu toisella tilalla tuotetusta pihvivasikasta jonne siitossonna on ostettu jalostajalta, jää ketjun alkupäältä tärkeää tietoa saamatta. Hyvä sonni maksaa, mutta huono se vasta kalliiksi tulee.

Maarit Kallio
toiminnanjohtaja

Anguksen juhlavuosi 2011

Suomen Angusyhdistys täyttää tänä vuonna 30 vuotta. On myös kulunut 60 vuotta ensimmäisten Aberdeen Angusten rantautumisesta Suomeen. Vuosi on merkittävä koko pihvikarjaväelle, koska Angukset olivat ensimmäisiä pihvirotuisia nautoja maassamme. Elokuun alussa yhdistys järjestää pohjoismaisen Angusfoorumin ja merkkivuotemme huipentuu 6.8.2011 iltajuhlaan Aulangolla.

Yhdistyksemme on koko olemassaolon ajan ollut aktiivinen mm. jalostustoiminnassa. Tänä päivänä suomalainen Anguskanta on tasoltaan erinomaisen korkeatasoinen. Laadukkaan kotimaisen eläinaineksen lisäksi käytössämme on maailman parhaat siementuonnit. Huimaa edistystä on siis odotettavissa myös jatkossa.

Koskaan ei liikaa voi kehuttua rotumme erinomaisuutta. Anguksella on yhtä aikaa kaikki pihvirotuisen eläimen tavoiteltavat ominaisuudet: helpot poikimiset, pirteät ja elinvoimaiset vasikat, hyvät emo-ominaisuudet, erinomainen rehunkäyttökyky sekä mainio laiduntaja ja mikä parasta: maukas ja marmoroitunut liha.

Juhlitaan koko pihvikarjapäivä anguksen 60-vuotistaivalta ja yhdistyksemme 30-vuotista historiaa Aulangolla! Illallislippuja voi kevään edetessä tiedustella johtokunnan jäseniltä.

Suomen Angusyhdistyksen puolesta

*Jyrki Ankelo
puheenjohtaja*

www.angus.fi

*Onnittelemme
tuplasti Suomen
Angus-yhdistystä!*

Hei maailma!

Pihvikarjaliitolla on
syntynyt kummivasikka!

Tänään on lauantai, 19.3.2011 ja aamuyöstä asti on satanut lunta jo lähemmäs 10 cm. Kuvassa olen reilun tunnin vanha, maailma näyttää vielä kovin kirkaalta silmissäni ja seisominen on hieman huteraa. Sain nimeksi Ylä-Prinkkilän Fancy, isäni on Laochan 2nd of Riverhill alias Felix ja äitini saksassa syntynyt Nancy-Lu von Stelle, kutsuanimeltään Nancy. Rodultani olen Highland Cattle, alkuperältään skotlantilainen lihakarjatoru. Meitä on Suomessa jo useita tuhansia. Ihmis-äiti, joka minua kävi jo tervehtimässä, antoi äidilleni pienen sangollisen herkunappuloita ja hääräsi minun kanssani sen aikaa kun äiti söi. Sain tällaiset keltaiset korvikset ja piipahdin pikaisesti puntarilla. Painoin 24 kg. En puhunut mitään, vaikka vähän nipistikin ne lappuset, mitä nyt vähän päätäni ravistin niin että meinasin kaataa – taisin olla vielä aika shokissa synnytyksestä. Ja vauhdilla minä synnyinkin, olen kolmas vasikka emollani ja olemme kaikki tulleet aika liukkaasti. Ensimmäisen ateriani söin pian kuvan oton jälkeen, löysin ihan itse maitohanat! On minua käyty auttamassakin, vaikkei olisi tarvinnutkaan, ihminen kävi opastamassa vedintä suuhuni ja piti kättä nenäni edessä jutellen mukavia. Ja yöllä kun nukuin paalihäkin vieressä melko lumisella paikalla, ihminen kävi ensin rapsuttelemassa ja höpisevässä, piti taas kättä nenäni edessä ja haki olkia joista teki minulle lämpimän pesän. Äitini oli siinä vieressä syömässä. Ihminen on sitä mieltä, että kun vasikka ihan pienestä totutetaan ihmisen hajuun, se on turvallinen tuoksu jatkossakin ja me kuulemma kesyynymme nopeammin sitten vieroitettaessa. Kaikkien vasikoiden kanssa siihen ei ole aikaa eikä tilaisuutta, mutta minä satuin syntymään sellaiseen aikaan että minun kanssani ehditään seurustella. Meitä on nyt vasta kaksi tyttöä ja lisää on tulossa lähiaikoina. Isona minusta kasvaa hieno emolehmiä, aion tehdä paljon vasikoita, elää noin parikymppiseksi ja olla kiltti ihmisille. Elän ulkotarhassa, jossa on useita oljilla kuivettuja suoja vanhan riihen uumenissa. Meillä on lämmitetyt vesikupit, vapaasti esikuivattua säilörehua ruokana, erilaisia kivennäisiä ja suolakivi. Aitaus on vilkasliikenteisen tien vieressä ja minuakin on jo käyty ihailemassa ihan Helsingistä asti, taidan olla aika söpö...

Toivotan kaikille aurinkoisia kevätpäiviä ja helppoja poikimisia! Nähdään taas!

pihvikarja

PIHVIKARJALIITON TIEDOTUSLEHTI

JULKAISUJA: Pihvikarjan kasvattajien liitto ry
PÄÄTOIMITTAJA: Maarit Kallio
LEHTITOIMIKUNTA: Maarit Kallio, Liisa Linna, Maarit Sievänen
ILMOITUSMYYNTI: Lehtitoimikunta
KUVAT: Kirjoittajat, rotuyhdistykset, Liisa Linna, BigStockPhoto
KANSIKUVA: Ole Silén
PAINOAIKKA: Ecapaino, Lahti
PAINOS: 6 000 kpl
ULKOASU: Neiti Sievänen, www.neitisievanen.fi

www.pihvikarjaliitto.fi

Orava-ahon Simmental satsaa eläinainekseen ja suoriin asiakassuhteisiin

Toholammilaiset Jarkko ja Piia-Maria Rautiainen jalostavat Simmental -karjaa, myyvät itse tuotettua pihvilihaa ja joutavat vielä koneurakointiin sekä töihin naapurin lypsykarjanavettaan.

Monialaisuus on tilan kantava voima.

Jarkko ja Piia ostivat tilan Piian veljeltä vuonna 2006. Sitä ennen molemmat olivat toimineet maatalouslomittajina. Piian veli oli jo vuonna 2003 vaihtanut lypsykarjasta emolehmiin ja tilalla oli valmiiksi rotuna Simmental. Rautiaisia oli aina kiinnostanut karjanjalostus, joten tarkkailuun liittyttiin välittömästi tilakaupan tapahduttua. Edellisen omistajan tekemä rotuvalinta on Jarkon ja Piian mielestä osunut nappiin.

Orava-ahossa on peltoa vuokramaineen 65 ha. Emoja on 30, joiden vasikat kasvatetaan kaikki itse. Poikimisia on ympäri vuoden, joskin valtaosa emoista poikii huhti – toukokuussa. Syntyvistä sonnivasikoista päätyy siitokseen vuosittain noin 5, suoramyynänti rahtiteurastuksen kautta 5 – 6 ja loput myydään teuraksi. Jalostukseen panostavan tilan hiehot ovat olleet kysytyjä uudistuseläimiä myös muissa karjoissa. Nykyisin valtaosa poistolehmistä ja -hiehoistakin rahtiteurastetaan ja myydään tilausmyyntinä eteenpäin.

Rautiaiset sanovat, että jalostaminen ja jalostuseläinten myynti on sitä, mitä he kaikkein mieluiten tekevät. Karjaa on

lähdetty viemään eteenpäin käyttämällä runsaasti keinosiemennystä ja alkionsiirtoja. Piia käykin toimilupakurssin tänä keväänä ja alkaa siementää itse. Toisen simmental-kasvattajan kanssa valittiin äskettäin Ruotsista yhdessä kaksi sonnia, joita sitten tulevat molemmat karjat käyttämään – yhteistyöllä saadaan aikaan kustannussäästöjä ja sonneille nopeammin useampia jälkeläisiä, jolloin arvosteluvarmuus kasvaa.

Työ kantaa hedelmää

Tuloksia on tullut paitsi eläinten sijoittumisena jalostusarvokilpailussa, myös nousseiden seuraspainojen ja ruhojen luokittumisen kautta. ”Kun alussa tuntui, että ruhon luokittuminen U-luokkaan oli kova saavutus, niin nyt E-luokan ruho on aivan realistinen tavoite. Oikeilla eväillä tavoitteeseen päästään kohtuullisessa ajassa. Ruokimme hyvälaatuisella säilörehulla sekä kotoisella viljalla ja rypsilä. Rypsiäkin on omalla tilalla tuotettua ja tässä kylällä rouheeksi puristettua. Jalostajan kannalta on hyvä nähdä myös eläimen nahan alle ja se onnistuu tässä meidän mallissa.”

Lihaa ravintoloille ja kotipöytiin

Kuvio toimii niin, että lihakilot myydään etukäteen asiakkaille ja sitten Lappi Food kuljettaa eläimen Savo-Karjalan Liha Oy:n Sastamalan teurastamolle. Sieltä ruho siirtyy leikattavaksi Mariopallille ja lihat palaavat Mäkelän kylmäkuljetuksena Kannukseen kylmäterminaaliin. Jakelu siitä eteenpäin hoidetaan omalla kylmäkuljetusautolla asiakkaille. Yksityistalouksiin päätyy 80 % ja loput kauppaan tai ravintoloille. Jauhelihaa saa joko 400 gramman rasioissa, kilon pakkauksina tai 4 kilon suurkeittiöpakkauksena; muita osia toimitetaan kaupalle kuluttajapakkauksina, yksityisille pääasiassa paisteja ja ulkofileitä tilauksen mukaan. Myös lajitelmaa toimitetaan. Kaikkiin pakkauksiin tulee omalla logolla oleva tuotetarra. Jalosteiksi päätyy lähinnä etuselkää ja lapaa, joista Sikabaari Ylivieskassa tekee säilykelihaa, suolalihaa ja palvia.

Ravintolat ovat vaativia asiakkaita omine toiveineen. Orava-ahon Simmentalia on syöty Isolla-Syötteellä, Rovaniemellä ja Kajaanissa. ”Ravintoloihin kuljetuksen hoitaa Mäkelä. Ravintolat ottavat fileen kokonaisena. Suurin haaste on määrä, kun ei siitä yhdestä eläimestä kerrallaan tule määräänsä enempää sisäfilettä. Yksityiset ovat paljon joustavampia asiakkaita, joiden kanssa voidaan helpommin neuvotella sopiva ratkaisu.” Markkinointi vaatii työtä, mutta Rautiaiset toteavat, että joka ruho on aina helpompi myydä kuin edellinen. Hyvä laatu puhuu puolestaan ja paljon työn vastapainoksi kate tuotettua kiloa kohti on parempi.

Ensi kesänä rakennetaan lisätilaa ja sen jälkeen emojen määrä kasvaa noin viiteenkymmeneen. Kesät ovat muutenkin kiireistä aikaa, sillä Jarkko urakoi säilörehunkorjuuta kahden noukivuonun ketjulla yhdessä toisen isännän kanssa. Korjattava pinta-ala on ollut noin 1000 ha kesässä. Lomittaja-aikojen peruina Rautiaiset käyvät töissä myös naapurin nuoren isännän lypsykarjanavetassa. Naapuri sitten puolestaan paalaa Rautiaisten kuivat heinät ja kuivikeoljet. Sykäräisten kylällä on opittu käyttämään urakointia puolin ja toisin. Lapsia perheessä on viisi, vanhin 14 ja nuorin 2-vuotias, joten vilinää ja vilskettä riittää tuvan puolellakin.

Maarit Kallio

Eläinten hoito palkitsee

Yrittäjä Maarit Kallio hoitaa pääosin yksin viisikymmenpäistä emolehmiä-karjaa. Hän panostaa työssään eläinten hyvinvointiin ja työturvallisuuteen. Myös omasta hyvinvoinnista kannattaa huolehtia.

Maarit Kallio Sastamalasta kertoo, että suurin työhuippu emolehmitilalla osuu poikimakauteen. Tiivis poikimakausi merkitsee emojen poikimista kuudenkymmenen päivän sisään. Kallio tasaa työhuippuja pitämällä yhden syyspoikivan ryhmän, jolloin siitossonneja tarvitaan vain kaksi. Sonnivasikat ja osa lehmiä lähtee pihvivasikkoina välitykseen. Uudistushiehoja jää yleensä noin kymmenen.

”Tavoitteenani on, ettei poikimisiin tarvitse puuttua. Jatkuvat yövalvomisesta kuluttaisivat liikaa. Poikkeustilanteet ovat asia erikseen.”

Kallio muistuttaa, että mitä suurempi karja, sen kovempi on työtahti kiireaikoina. Karjanpitäjän kannattaa realistisesti pohtia, mihin yhden ihmisen työpanos riittää. Jos kiireen vuoksi vaikkapa valvonnasta laistaa, voi seurauksena olla vasikkakuolleisuus. Väsyneenä altistuu helposti tapaturmille. Kannattaa pohtia, minkä työvaiheen tekee itse ja mitkä teettää muilla.

Kallio iloitsee siitä, että hän on saanut avukseen hyvän työntekijän vasikoiden vierotuksiin, punnituksiin ja siirtoihin. Kun saa hoitaa työnsä rauhallisesti, lopputulokseen on usein tyytyväinen.

Kallio on innostunut karjan jalostuksesta ja hän tuntee eläimet nimeltä. Eläinaineksesta hän on pyrkinyt karsimaan pois huonorakenteiset ja lähtöpässit saavat myös vihaiset emot. Kun jaksaa panostaa eläinten terveyteen ja sopivaan ruokintaan,

työstä saa palkinnoksi elinvoimaiset vasikat ja poikiminen sujuu yleensä ongelmitta.

Kallion viljelemät pellot ovat luomutuotannossa. Kaikki sato pelloilta menee karjan ruuaksi. Peltotöistä Kallio hoitaa kylvön ja niiton, muista vastaa urakoitsija. Pihatto rakennettiin vuonna 2006. Nuorkarjan käytössä on 30-luvulta peräisin oleva navetta, jota Kallio nimittääkin käsityökeskukseksi.

Turvallisuus huomioon eläinten käsittelyssä

Melan tilastojen mukaan eniten maatalouden tapaturmia sattuu eläinten käsittelyssä. Myös nautatilalla tapaturmariski on merkittävä. Kallion mielestä jokaisella nautatilalla pitäisi olla vähintään kymmenen irtoaitaa, joita voi käyttää siirroissa apuna. ”Jos nyt suunnittelisin pihattoa, tekisin siihen kiinteät käsittelytilat. Kunnollinen käsittelyhäkki on hintansa väärti”.

Emolehmien joukossa pitää kävellä, niitä on hyvä kosketella ja niille pitää puhua. Kallio ei pelkää omia lehmiään, mutta koko ajan on oltava äärimmäisen valppaana, silmät selässäkin, kun eläinten kanssa touhuaa.

Syntymänupojen eläinten suosio on kasvanut koko ajan. Sarvelliset kannattaa aina nupouttaa. Myös jalostuksessa pitäisi kiinnittää huomiota poikimahelpouteen ja luonteeseen. Aggressiiviset on kylmästi karsittava. Siitossonnit voivat aiheuttaa todella vakavia tapaturmia. Kallion mielestä siitossonnin on oltava ehdottomasti hyväluontoinen.

Kallio iloitsee siitä, että nykyään löytyy naisillekin sopivia turvajalkineita ja työvaatteita. Hän kertoo, että kuulosuojaimet ovat välttämättömiä vierotuksen aikaan. Äänestä protestia tulee sekä emoilta että vasikoilta. Pölyisissä hommissa Kallio käyttää hengityksensuojaimia, vaikka silmälasit tahtovat välillä huurtua. Kuuma ilma vaatii juotavaa riittävän tiheästi ja sopiva syöminen on myös tärkeää.

Työssä jaksamista tulee työterveyshuolto. Maarit Kallio arvostaa Sastamalan työterveyshuollon ammattitaitoa. ”Kun he tuntevat asiakkaan työolot, on helpompi ymmärtää vaivojen syitä ja ennaltaehkäisyn vaikeuksia. Pihatossa on talvella kylmä ja kesällä varsin kuuma. Silti siellä on pystyttävä tekemään töitä. Toimenkuva on monipuolinen, mutta täynnä toistoja. Kaikki vinkit työterveyden- ja turvallisuuden parantamiseksi ovat tervetulleita. Ja työterveyshuollon kautta pääsee nopeasti lääkäriin.” Hän toivoo, että myös lääkärit jalkautuisivat tiloille. On hyvä tuntee yrittäjän olosuhteita, kun kirjoittaa sairauslomaa.

Kallio suosittaa maatalousyrittäjien työterveyshuoltoa myös sivutoimisille. Palkkatyön työterveyshuollossa esimerkiksi tärkeä keuhkojen terveyden seuranta puuttuu.

Lomituspalvelut ja varhaiskuntoutus jaksamisen tukena

Maarit Kallio muistuttaa, että yksinyrittäjälle toimivat lomituspalvelut ovat välttämättömiä. Hän on onnekseen löytänyt luotolomittajan, jonka haltuun uskaltaa jättää sekä karjan että koneet. Kallio käyttää myös paljon tuettua maksullista lomitusta, sillä osaavalle löytyy aina työtä erityisesti kiireaikoina. ”Lomittajan ammattitaidolla ja oikealla asenteella on iso merkitys viljelijän työssä jaksamiseen.”

Lomituksen palvelusuunnitelmaa koskeva lainmuutos tuli voimaan tämän vuoden alusta. Sen tavoitteena on parantaa lomituksen toimivuutta ja lomittajien osaamista. Lomahallinnon toteuttamalla tilakäynnillä käydään läpi kunkin tilan olosuhteet ja erityispiirteet. Ohjeet lomitusta varten kirjataan palvelusuunnitelmaan. Tavoitteena on, että kullekin tilalle löytyisi usea ammattitaitoinen lomittaja. Tämän vuoksi halutaan panostaa myös lomittajien perehdyttämiseen.

Mela käynnisti tämän vuoden alussa työhyvinvointiohjelman, joka sisältää konkreettisia toimia maatalousyrittäjien hyvinvoinnin parantamiseksi. Lomituspalveluista yksi esimerkki on lomittajakilpailun järjestäminen. Lomittajapula on iso ongelma joillakin alueilla. Kilpailun toivotaan lisäävän kiinnostusta ja arvostusta lomittajan ammattia kohtaan.

Melan hyvinvointipalvelutiimi on ollut mukana suunnittelemissa maatalousyrittäjien terveyttä edistävää valmennusta.

Sen yhtenä tavoitteena on löytää keinoja arjessa jaksamiseen. Kyse on 3+3 päivän kurssijaksosta eri kylpylähotelleissa. Jos valmennukseen hakeudutaan työterveyshuollon kautta, kustannuksiin voi saada tukea Raha-automaattiyhdistykseltä ja Kela maksaa kuntoutusrahaa.

Lisätietoa varhaiskuntoutusvaihtoehdoista löytyy Melan verkkosivuilta www.mela.fi/työhyvinvointi.

Voimaa harrastuksista ja työstä

Maarit Kallion mielestä luottamustoimet antavat paljon virikkeitä, mutta ne myös vievät voimia. Parasta antia ovat ihmisuhteet: luottamustointien kautta tapaa paljon samanhenkisiä ihmisiä, saa uusia ideoita ja ajatuksia.

”Kun työt eivät luonnistu heikon sään vuoksi ja mieli on maassa, hyppään 12-vuotiaan tyttärenti kanssa hevosen selkään. Ratsastaessa murheet nollautuvat kohtuullisen hyvin. Lisäksi yritän muistaa, että itselleen on oltava armollinen. Esimerkiksi parista jenkkahevosta vyötäröllä ei kannata stressiä ottaa. Elämästä saa ja pitää myös nauttia.”

Eläinten hoito on mielekästä ja arvokasta työtä. Kallio jaksaa iloita, kun vasikka selviää vaikeasta alusta tai kun vasikkajengi kirmaa hurjasti ympäri karsinaa. Siitä näkyy todellinen leikin riemu.

Sirpa Havu

PELMA OY www.pelma.fi

Pelmalta löydät kattavan valikoiman tuotteita karjatilalle eri tarpeisiin.

Megabric® bolus
Yli 150 kg emolehmille vitamiini- ja hivenainetasapainon ylläpitoon erityisesti laidunkaudella.
Liukenumisaika 8 kk!!

Kraiburg Lospa swiss -
sorkkaystävällinen ja pitävämpi matto ritilälattioille lihakarkasvattamoissa

KRAIBURG

Työasut ja -jalkineet

Kyllästetyt puutolpat ja muut AITAUSTARVIKKEET

JUOTTOALTAAT ja JUOMAKUPIT

 Pelma Oy Kangasala, puh. 020 755 1220
Tutustu tuotevalikoimaamme www.pelma.fi

ASIESTA JA ASIAN VIERESTÄ

Kolumnistimme Anna-Kaarina
pohtii tällä kertaa
ranskalaisten touhuja ja
suomalaisten pääsiäisruohoja.

Ranskalainen visiitti

Perheen miesväki on menossa tutustumaan Ranskan maatalouteen. Jäljellejäänyt tässä muistelee, millaista oli kevättävällä 1964 agraariopiskelijoiden kansainvälisessä seminaarissa Ranskanmaalla. Pari suomalaista naisimmeistä seikkaili päivävau- nussa Pariisiin. Tukholmaan mentäessä raivasi jäänsärkijä väylää lautalle, tuolloin oli melkoisen kylmä, Pariisissa kevät. Bretagne, jossa osan ajasta asuimme, oli pienten tilojen "pittoreskiä" maisemaa. Meikäläistä hämmästytti percheron-hevospari, joka äesti varsin vaatimattoman kokoisella vehkeellä. Tulipa mieleeni edellisen vuoden kantakirjaanottotilaisuus, jossa piskuinen suomenhevostamma veti sisukkaasti huikean määrän portaita!

Ranskalainen viljelijä osaa osoittaa mieltään yhä ja näkyvästi, oikeastaan näyttävästi. Ranskalaiset arvostavat maataloustuotantoaan – hallitsevia piirejä myöten. Metsästäjien vaikutusvaltaista joukkoa ei sovi vielääkään jättää huomiotta. Hyvä on muistaa, että jokamiehen oikeuksia ei ole.

Viime vuonna jopa TIME-lehti julisti jo kansilehdellään huolensa ranskalaisen maaseudun puolesta. Perinteiset tilat ovat kuolemassa ja viljelijöiden lukumäärä on laskenut vuoden 1955 yli kuudesta miljoonasta vuoden 2007 yhteen miljoonaan (Ranskassa on väkeä noin 65 miljoonaa). Ranskalaisista 75 % asuu kaupungeissa, mutta hinku maalle tuntuu olevan kova, niinkuin suomalaisten mökeillensä. Jopa virkamiehet ovat todenneet, että ranskalainen saattaa elää kaupungissa mutta historiansa on maaseudulla ja siksi yhä käydään siellä etsimässä sieltä perinteitä – ja ruokaa.

Tiloille tarjotaan epävarman tulevaisuuden varalta – johon kuuluvat vuoden 2013 EU:n tukipäätökset – kaikenlaista, niinkuin muuallakin. Osalle sopii lisääntyvä turismi kera elämysten, luomun ja suoramyynnin. Vahvuutena ovat jo paikalliset viinit, juustot, lihatuotteet, mausteet ym. TIMEn artikkelin kuvista huomiota herättää herttainen näkymä, jossa etualalla lypsetään lampaita ja takana karjasuojassa rivi turisteja kameroineen kuvaa tapahtumaa. Moinen homma ei meillä onnistuisi! Kunnon tavara tietenkin maksaa. Sehän on selvä; ranskalainen voi pyytää historiallisää tai muuta sellaista, miksei suomalainen salmonellattomuus-, kesäaurinkolisää tai mitä tahansa myönteistä vaikutuslisää! Pol Roger & Co shamppanjakellarien pullot maksoivat niin paljon aikoinaan, ettei opiskelijalla ollut edes haaveita hankkimiseksi.

Peetä pussissa pääsiäiseksi

Ostaisitko peetä pussissa, sitä saa pääsiäiseksi. Tarjolla on S-marketeissakin pääsiäisruohon nimellä kaikenlaista. Mitä mahtaa 20 gramman pussissa olla, jonka hinta on 0,95 euroa? Ohraa. Maahantuojia rahtaa jostakin, todennäköisesti Puolasta halpaa lajittelujätettä ja myy söpössä pussissa. Missä mahdollistaan pussittaa, kun voiton täytyy olla 500-kertainen? Suomalainen saa hyvästä rehuohrasta 10 senttiä kilo, mutta tämä pussikama maksaa 50 euroa kilo! Minulla on tallella viimevuotinen samanlainen pussi, jossa lukee: maahantuojia Natura ja "OHRA-ruohonsiemen – Grovt gräs" ja kissan ääriiviivat sivussa. On niin natura että, mitä se sellainen "grovt gräs" lienee, voisoin suomentaa sen "rotevaksi ruohoksi". Sisällä on pölyistä harmahavaa ohraa, ilmeisesti ollut homeessakin. En ylittänyt valitettavasti uutiskynnystä, vaikka vein ämpäriksen kaunista, puhdasta keltaista ohraa paikallislehden toimitukseen näyttääkseni miltä kunnon kama näyttää!

Pääsiäistä vaan kaikille. Alan mämminteon kohtapuoliin kun ruissatomme oli laadultaan hyvää ja sakoakin löytyi – tosin liian lujasti meikäläisille myllyille.

Terveisin se tuntematon emäntä
Anna-Kaarina

YLÄ-PRINKKILÄN & RYEHILL HIGHLAND

- laadukkaat Highland Cattle jalostuseläimet
- lihan suoramyynä

TERVETULOA TUTUSTUMAAN!

YLÄ-PRINKKILÄ | Litsa 040 9618 590 – RYEHILL | Riikka 040 410 5154
www.linnanheidon.kuvat.fi

**JALOSTUSTAVOITTEENAMME
HYVÄLUONTEISET, HELPPHOITOISET,
NOPEAKASVUISET JA HYVIN LUOKITTUVAT ELÄIMET.**

TERVETULOA TUTUSTUMAAN !!

Anne-Marie Rosenlew
Kartanonkuja 100, 37200 SIURO Puh.nro. 03 340 6890 / 040 590 5718
email: anne-marie.rosenlew@finnbeef.fi

SESONKI ON JO IHAN NURKAN TAKANA...

Kannettava eläinsuojan valvontajärjestelmä
Turvallinen ja käyttövarma ratkaisu langattomalla kantamalla (800 m). Kamera eläinsuojassa ja LCD-näyttö kotona mahdollistavat turvallisen karjan ja vasikointikarsinan valvonnan. Mahdollista asentaa kaksi kameraa laajakulmalinssillä. Helppokäyttöinen!

1345203000 599,- CowCam kamerapaketti
CowCam lisäkamera 1345203050 301,50

Ako Power Profi Digital NDI 15000 sähköpaimen 230V - MARKKINOIDEN VAHVIN PAIMEN!
Kaksi ulostuloa - displaynäyttö - maksimi ulostulojännite 11.700 V - Näyttää punaisella tai vihreällä merkivalolla sähköaitauksen tilan.
1660372815 599,-

Katso lisää paimenesta ja muista paimenmalleistamme tutustu laajaan aitaustarvikevalikoimaamme www.grene.fi

Rengaseristi metalliytimellä
90 kpl/ämpäri
166845590GP 16,90

High Tensile aitalanka
Esikiristetty 2,5 mm, n. 650 m/rl.
Vastus 0,028 Ohmia/m, vetolujuus 1 050 N/mm2.
1650020250 116,50

Kiristysjousi esikiristetylle aitauslangalle
Ruostumaton ja tukeva malli langalle ja köydelle. Pitää langan kireänä ja aitauksen joustavana.
167844705 16,45

Laadukkaat Octowood aitaustolpat 166626****
alk. 2,80/kpl

GRENE

Mestarintie 2
25700 KEMIO
Puh. 02-420 64600
Faksi 02-423 834
grene@grene.fi

www.grene.fi

Suomesta Highland Cattle -sonni rodun alkuperämaahan

Riikka Palonen Brunnilan tilalta
Köyliöstä sai Ikaalisten Emolehmäpäivillä
harvinaisen Faban pronssisen
ansiomerkin merkittävästä työstä
jalostuksen parissa.

Yhtenä suurimmista perusteista oli joulukuussa varmistunut
sonnikauppa rodun alkuperämaahan Iso-Britanniaan. Kesällä
2010 Okrassa oli esillä ennätysmäärä todella tasokkaita High-
land Cattle -eläimiä. Rodun arvostelut hoiti arvostettu skotlan-
tilainen tuomari Angus MacGillivray. Suomen taso jäi ilmeisen
hyvin mieleen, varsinkin 2-vuotiaiden sonnien voittaja, musta
Samson Dubh of Brunnila.

Paloseen otettiin loppusyksystä yhteyttä ja tiedusteltiin son-
nin kohtaloa, onko kenties myynnissä? Voisiko kukaan kasvatta-
ja Suomessa kieltäytyä tilaisuudesta myydä rodun kotimaahan
eläintä? Ei Riikkakaan, ja joulukuussa tilalle saapuivat ostajaeh-

dokkaat Gary ja Mark Braines Angus MacGillivrayn kanssa tutus-
tumaan myytävään sonniin. Kaupat syntyivät ja siinä taisi olla-
kin se helpoin osuus. Skotlantilaiset ovat äärimmäisen tarkkoja
kantakirjastaan, se heille suotakoon, ja suomalaisen eläimen
taustojen selvittäminen skotlantilaisille kelpaavaksi saattaa tar-
koittaa myös sonnin jo kuolleen isän verikokeiden tulosten ja
DNA:n selvittämistä vuodelta 2003 saksalaisesta yliopiston la-
boratoriosta. Ja sieltähän sitä vielä löytyi! Kun ensin löytyi se la-
boratorio. Sonnin isä kun oli tuotu Saksasta vuonna 2003 ja siitä
oli otettu verikokeita ennen tuontia.

Seuraava etappi oli käännättää skotlantilaisten kantakirjan
varjelijoiden päät huolia tällainen pienen maan yksi kasvat-
ti arvostettujen vanhojen sukulinjojen sekaan. Siinä vaadittiin
vuosien varrella karttuneita suhteita, ja sekin lopulta onnistui.
Samson odottelee tyyneästi Suomen viirioissa kyytiä skotlannin
tuulisille pelloille, saa nähdä mitä musta hurmuri vielä saakaan
aikaan uudessa kotimaassaan. Hurmaa muutkin kasvattajat?

Lisää voit lukea osoitteesta www.korkeatammi.fi

Liisa Linna

Kverneland Siloking -vahva ja tehokas

**Kverneland
Taarup**

Siloking-mallistosta löytyy apevaunut 5-40 m³ kokoluokkiin.
Jokaisen vaunun sekoitusruuvi on mitoitettu säiliököön mukaan
ja siten sekoitusteho sekä tulos on erinomainen
vuodesta toiseen.

Lue lisätietoja ja katso lähin jälleenmyyjäsi
osoitteesta: www.agritek.fi/kverneland

PELTONIEMEN ANGUS

JALOSTUSELÄIMIÄ
MUSTANA JA PUNAISENA

Elina ja Jaakko Eskonen
Lähteensuontie 131
31400 Somero
Puhelin 040 581 4635

SARVANAN ANGUS

JALOSTUSELÄIMIÄ

Katariina ja Kalle Sarvana
Sarvanantie 172
34420 MUROLEEN KANAVA
Puhelin 040 7396 386
katariina.sarvana@angus.fi

RANTOLAN ANGUS

ANGUS JALOSTUSELÄIMIÄ
SOTKAMOSTA

Janne Lukkari
Rekivaarantie 27
88600 Sotkamo
Puhelin 040 5233 700
ja 0400 211 674

VANHA-ANNILAN ANGUS

MYYTÄVÄNÄ
JALOSTUSELÄIMIÄ

Lauri Annila
Annilantie 90
37600 Valkeakoski
Puhelin 040 828 5051

Kestävä ja satoisa!

RETU BOR

**ainoa Suomessa
tuotettu ruokonata!**

Myynti alan liikkeet sekä

NATURCOM OY

92400 Ruukki, Puh. (08) 270 7200, (02) 762 6200

www.ruokonata.net

Keväällä 2011 Retu myynnissä siemenseoksissa

Lähiuokaa tammen juurella

Voiko kymmenellä hehtaarilla elää?

Tätä joutui pohtimaan köyliöläinen Riikka Palonen kymmenen vuotta sitten, kun avioliiton kariuduttua käsiin jäi vain oma pieni torppa, nelivuotias lapsi ja parikymmentä ylämaan nautaa. Pieni ja vihainen nainen päätti, että voi. Tällä hetkellä nämä Brunnilan tilan hehtaarit elättävät Riikan kolmihenken perheen lisäksi yhden ulkopuolisenkin palkkalaisen.

Brunnilan karvakantturat

Ensimmäiset ylämaalaiset tulivat tilalle Ruotsista vuonna 1997. Uudet eläimet herättivät paljon kysymyksiä, ja Pomo-hankkeen turvin Riikka keräsi tietoa eri Euroopan maista, kasvattajilta ja kasvattajajärjestöiltä. Hankkeen päättötyönä syn-

tyi Highland cattle -opas, jota on edelleen saatavissa Suomen Highland Cattle Clubin postimyynnistä. "Siitä se hulluus alkoi!" Riikka nauraa. Tiedonkeruumatkoilla näki paljon eläimiä, ja mielenkiinto jalostustyöhön ajoi hankkimaan uutta ainesta. Alkoi yhteistyö saksalaisten kasvattajien kanssa, ja sen seurauksena Brunnilan tilan kautta on kulkenut yli 130 saksalaissyntyistä ylämaalaista suomalaisille tiloille.

Tällä hetkellä tilalla on 16 emolehmää, nuorkarjan kanssa nelisenkymmentä päätä. Karanteenitiloissa odottelevat tilan uudet tuulet, saarenmaalainen sonnipoika kahden hiehon kera.

Tila tuottaa tarvitsemansa rehun itse, osa omilta pelloilta, osa korjataan naapuruston kanssa sovituilta alueilta.

Korkea Tammi

Ylämaalaiset eivät halunneet asua Brunnilan vanhassa, vuonna 1928 rakennetussa navetassa, niinpä Riikka muokkasi siitä tilausravintolan. Ravintola Korkea Tammi on toiminut jo kahdeksan vuotta; salitarjoilusta huolehtii Riikka puolisonsa Ari Alasmäen kanssa ja Tammen keittiössä häirii ympäri vuoden ulkopuolinen työntekijä, ravintolakokki Merja Böök.

Ylämaannaudat ovat ravintolan ruokalistoilla moninaisissa muodoissa, kaikki tilan tuottama liha menee ravintolan käyttöön. Riikka pitää tärkeänä, että koko ruho tuotteistetaan niin, että se lähtee lautasella ulos. Tässä on onnistuttu niin hyvin, että välillä on paisteja vielä jäljellä, mutta leikko loppuu... Suurena syynä tähän on yhteistyö huittislaisen Liha-aitta Vahekosken kanssa. Heidän verstaallaan on kehitetty maukkaita, täysin lisäaineettomia makkaroita pelkästä brunnilalaisesta nautanlihasta. Valikoimassa on muun muassa bratwursteja, nakkeja, grillimakkaraa ja perinteistä ryynäriä. "Olemme yrittäneet palauttaa makkaran kunniaa kunnollisena ruokana, ja kyllä ne ihmisille ovat maistuneetkin. Lisäaineettomuus on ehdoton myyntivaltti näinä aikoina, kun ruuan todelliseen sisältöön on alettu kiinnittää huomiota," Riikka kommentoi.

Rinta rottingilla paikallisen puolesta

Lisäaineettomuus ja aidot raaka-aineet ovat muutoinkin vahvasti esillä Tammen pöydissä. Vihannekset ja juurekset ostetaan suoraan paikallisilta tuottajilta, ja esitellessään seisovan pöydän antimia Riikka kertoo jokaisesta kulhosta tuottajan nimen. "Kun

peruna ei ole vain peruna, vaan se on Lehtorannan Asserin peruna, ymmärtävät ruokailijat paremmin ruuan eteen tehdyn työn: ruualla on nimi ja tarina, ja silloin se myös maistuu maukkaammalta," Riikka selvittää. Ruuan arvostus on pohdituttanut häntä monesti. Miksi esimerkiksi ranskalainen ruoka on niin arvostettua? Riikan mielestä arvostuksen täytyy lähteä juuri lähi-alueelta: jos meilläkin kaikki köyliöläiset yhdessä päättäisivät, että köyliöläinen avomaankurkku on se ainoa ja oikea, ja vain siitä syntyy paras kurkkusalaatti, kyllä aikaa myöten saatasiin luotua brändiä, niin kuin juuri Ranskassa on osattu tehdä vaikkapa konjakeille ja samppanjoille.

"Puhumattakaan tietysti loistavasta köyliöläisestä ylämaan nautan lihasta, sillä vain ja ainoastaan köyliöläinen ruoho tuo lihaan sen oikean aromin..." Riikka hehkuttaa pilke silmäkulmasa.

Paitsi köyliöläistä maataloustuotantoa Korkea Tammi hyödyntää myös köyliöläistä historiaa. Talonpoika Lallin aikaan sijoittuvat näytelmälliset pitotapahtumat lisäävät suosiotaan vuosi vuodelta. Riikka arvelee suosion syyksi saman ilmiön, joka nostattaa keskustelua ruuan sisällöstä ja tuotannon etiikasta: ihmiset kaipaavat selkeitä, konstailemattomia asioita, niin lautaselleen kuin elämänsä henkisempäänkin puoleen. Ämmän Kievarissa sähkövalot sammutetaan, kännykät tallotaan tunkioon (mikäli niitä asiakkailta löydetään), ruokaa nautitaan rauhassa monta tuntia rupatellen ja Ämmän tarinoita kuunnellen. Aika seisautuu, mieli lepää, ja suussa maistuvat aidot maut.

Liisa Linna

Siitossosni- huutokaupoissa jalostustyö palkitaan

AtriaNauta –palvelun siitossosni-
kasvattamoiden eläinainees on
parantunut vuosi vuodelta ja
toimintatavat hioutuneet.

Viime syksynä valitsimme siitossosni-
kasvattamoihin mahdollisimman paljon
pääterodun sonneja, koska niiden tarve
on ollut suurempi, mitä aikaisempina
vuosina olemme voineet täyttää.
Angus ja Hereford -sonnien osalta
pyrittiin tekemään ankarampaa karsin-
taa laadun suhteen, mikä tarkoitti sitä,
että jalostuskarjoista otettiin vain osa
tarjotuista sonnivasikoista.

Ennätysmäärä sonneja

Sotkamon kasvattamon laajennuksen myötä tänä talvena
sonneja on ollut kasvukokeessa enemmän kuin ennen, 250 kpl.
Angus- ja Charolais-sonneja on kumpaakin noin neljäsosa, Sim-
mentaleja ja Herefordeja noin viidesosa kaikista sonneista. Li-
mousin-sonnien määrä on edelleen pieni. Sonnien lisäksi myös

*Ruotsalainen, kokenut rakennearvostelija Per Mårtensson on arvostellut kaikki
AtriaNauta siitossosnikasvattamoiden myyntiin aiotut sonnit jo usean vuoden ajan.*

lähettäjätilojen määrä nousi viime syksynä 38 tilaan. Uutena asi-
ana jaoimme rodut ensi kerran niin, että samaa rotua on vain
toisessa kasvattamossa. Tänä vuonna Sotkamossa on Herefordit,
Limousinet ja Simmentalit, Pieksämäellä Angukset ja Char-
olais-sonnit.

Maantiede ja tautien ennaltaehkäisy asettavat haasteita

Onnistuimme viime syksynä täyttämään kasvattamon lyhyes-
sä ajassa, vaikka erikoiskuljetusta vaativat sonnivasikat kerättiin
aikaisempaa useammalta tilalta, pieninä erinä ympäri Suomen
ja jopa saaristosta asti. Erityisesti tätä täyttöprosessia olemme
parantaneet alkuvuosista huomasti ja parannamme edelleen.
Terveystodistusten vaatiminen ennen kuljetuksia aiheuttaa
stressiä kaikille osapuolille, mutta on ainoa tapa turvata poika-
kotiemme terveys. Viime syksynä otimme käyttöön virallisesti
totutusjakson ja totutus poikakodin ruokintaan ja olosuhteisiin
onnistuihin erittäin hyvin. Kasvattamoista on tullut hyvää palau-
tetta myös syntymätiloille siitä, että alkukasvatus ja vieroitus on
hoidettu onnistuneesti.

Parhaista sonneista tulee aina kisaa

Tämän kevään karsinnat on tätä kirjoittaessa vielä kesken,
mutta viime kaudella kasvukokeeseen tulleista sonneista pääsi
44 % huutokauppaan eli karsinta oli kovaa. Kutakuinkin kaikki
myyntiin kelpuutetut sonnit, 64 kpl, myytiin siitokseen. Veroton
myyntihinta kaikista myydyistä sonneista oli keskimäärin noin
3200 euroa. Lähtöhinnat olivat parhaimmille pääterodun son-
neille korkeammat kuin Angukselle ja Herefordille, mutta son-
nin laatu on merkinnyt huutokaupan myyntihintaan kuitenkin
aina eniten. Vuosi vuodelta hyväskuisista, -kasvuisista ja -ra-

kenteisista sonneista on maksettu korkeimmat hinnat, joista
vastaavasti syntymätila saa bonuksena eniten takaisin. Parhaat
sonnit menevät kaupaksi aina huutokauppapäivänä. Toisaalta
huutokaupassa ei myydä muuta kuin hyviä sonneja, vaikka par-
haimpien sonnien asettaminen roduittain myyntijärjestyksessä
ensimmäiseksi saattaa antaa vaikutelman, että loput olisivat jo-
tenkin huonoja.

Poikakotikäsi- kirja ohjaa toimintaa

AtriaNauta-verkkosivuilla on luettavissa ns. "Poikakotikäsi-
kirja", jota muokataan tarpeen mukaan. Siellä on kerrottu va-
sikoiden laatuvaatimukset, hoito- ja merkintäohjeet, terveys-
vaatimukset, aikataulut, kasvutavoitteet ja ruokintasuositukset
kasvukokeelle, punnituskäytännöt jne. Meneillään olevassa kas-
vukokeessa on ensi kerran otettu käyttöön kasvukokeen alku-
ja loppupainon punnitseminen kahtena peräkkäisenä päivänä
virheiden minimoimiseksi. Kivesten tutkiminen ennen myyntiin
hyväksymistä otettiin käyttöön vuosi sitten ja sitä jatketaan, sil-
lä viime vuonna karsimme 8 sonnia kivesten koon, kudostuu-
tosten tai epämuodostumien takia. Näiden karsittujen sonnien
myyminen olisi pahimmassa tapauksessa aiheuttanut noin 120
viivästynyttä tiinehtymistä kahdeksassa eri karjassa. Kivestutki-
muksista huolimatta sonni voi edelleen olla hedelmätön tai ky-
kenemätön astumaan, joten aina tulee seurata sonnien tiiney-
tyslukoksia ja reklamoida heti kesällä, jos on syytä epäillä jonkin
olevan vialla.

Liharotujen geenitestauksen edelläkävijänä Suomessa

Siitossosnikasvattamossa on hyvä tehdä kokeellista toimin-
taa, koska sonneja käsitellään paljon ja niitä on runsaasti yhdes-
sä paikassa. Niiden ruokinnasta ja suvusta tiedetään paljon ja
ne edustavat vajaata 40 jalostustilaa eri puolella Suomea. Tänä
vuonna otamme karvanäytteet geenitestausta varten 200 son-
nista yhteistyössä MTT:n InnoNauta Kehitys -hankkeen kanssa.
Geenitestit otetaan ennen huutokauppaa, mutta niiden tulok-
sia ei käytetä sonnien markkinoinnissa, koska tulosten luotetta-
vuus vaihtelee. Haluamme kuitenkin kerätä kokemusta aihees-
ta ja selvittää, minkälaisia tuloksia suomalainen eläinainees saa.
Geenitestien tuloksista kerrotaan yleisellä tasolla tarkemmin In-
noNauta -hankkeen kautta.

Rakennearvostelu yksi tärkeimmistä karsintatyökaluista

Tämän vuoden rakennearvostelut on tehty tavallista aikai-
semmin ja aikaisempaa suuremmalle määrälle sonneja. Tänä
vuonna kaksi sonnia sai kokonaisuudesta arvosanan 9 ja mo-
lemmat olivat Anguksia. Syksyn alkukarsinta on tuottanut tu-

losta, sillä Angusryhmä sai kokonaisuutenakin kiitosta ruotsa-
laiselta rakennearvostelijaltamme Per Mårtenssonilta. Tulokset
ovat tätä kirjoittaessani Ruotsissa käsiteltävänä. Lopputulokse-
na saamme sonneille kokonaispisteet. Myyntiin päästökseen
sonnin on saatava kokonaispisteiksi vähintään 75. Mårtensson
on ankara arvostelija, mitä tulee jalkoihin. Huonojalkaiset saavat
huonon arvosanan kokonaisuudelle, joka taas vaikuttaa koko-
naispisteisiin. Komea sonni ei pääse periyttämään komeuttaan,
jos jalat eivät kestä.

Miksi lähettää sonni siitossosnikasvattamoon?

Siitossosnihuutokaupassa saatava korkea hinta voi motivoi-
da lähettämään sonninsa kasvatusasemalle, mutta järkeväm-
pää on tavoitella muita varmempia asioita. Kasvatusasemalla
sonnit ja sonnien jalostajat saavat näkyvyyttä ja karja tulee tun-
netuksi. Sonneille ei tarvitse järjestää kasvatustiloja, ruokintaa
eikä punnituksia vieroituspunnituksen jälkeen. Sonnien raken-
nearvostelun hoitaa kokenut arvostelija, joka tähän asti on tul-
lut Ruotsista ja joka vie mennessään viestiä suomalaisesta eläi-
naineksesta. Myös muita tutkimuksia ja näytteenottoja tehdään
ilman, että tarvitsee itse niitä järjestää. Mielenkiintoista on myös
seurata kuinka omat sonnit kasvavat muihin verrattuna samalla
ruokinnalla ja samoissa olosuhteissa. Sonnien kuljetuksetkin jär-
jestyvät ostajille ilman päänvaivaa. Mitä parempia sonneja kas-
vatuskokeeseen lähettää, sitä enemmän syntymätilan on mah-
dollista tienata. Ja aina on mahdollista ostaa oma sonni takaisin,
kunhan ilmoittaa siitä ajoissa.

Miten valmistautua sonnien lähettäjäksi?

Tarkkailutilojen, jotka ovat AtriaNauta-sopimustiloja ja kuu-
luvat Nasevaan ja joiden karjaan syntyy keväällä kantakirjake-
lpoisia sonneja, kannattaa merkitä nämä eMerkillä ja nupouttaa
sarvelliset vasikat. Laidunkauden alkaessa näistä sonneista va-
litaan suvuiltaan potentiaaliset sonnivasikat emineen sellaisille
laitumille, että melko aikainen vieroitus syksyllä on mahdollis-
ta. BVD-näytteitä kannattaa ottaa jo poikima-aikana maidosta,
jollei tilalla ole BVD-vapaa status voimassa. Tällä voidaan välttyä
verinäytteen otolta syksyn kiireessä, mikäli karjaan ei olla kesän
aikana tuomassa BVD-tuntemattomia eläimiä. Uusia eläimiä ei
saa tuoda tilalle muutenkaan kahteen kuukauteen ennen ter-
veystodistuksen kirjoittamista. Kesällä vasikoiden kehittymistä
ja kasvua seurataan ja parhaat vasikat ilmoitetaan viimeistään
elokuussa Finnbeefille. Ilmoitusten perusteella tehdään valin-
nat. Vasikat totutetaan väkirehuun kuukausi ennen siirtoa kas-
vattamoon, joten jollei lisäruokintamahdollisuutta ole aiemmin
ollut, on sellaisen rakentamiseen tai hankkimiseen varaudutta-
va jo alkukesästä.

*Susanna Vehkaoja
AtriaNauta*

Lisätietoja: www.atrianauta.fi

Työnantajana toimiminen tuo velvoitteita mukanaan

Maatalous on ollut voimakkaan rakennemuutoksen kohteena viime vuodet.

Yksikkökoot ovat kasvaneet rajusti myös emolehmätuotannossa sekä teurasnautakasvattamoissa. Vaikka tekniikka ja koneellistuminen ovat tulleet avuksi, tulevat rajat yrittäjän jaksamisessa vastaan. Olisiko aika palkata apuvoimia?

Helpointa tilapäisen työvoiman käyttö on silloin, kun työpaikannoksen voi ostaa toiselta yrittäjältä. Työn teettäjä maksaa laskun eikä hänen tarvitse huolehtia ennakonpidätyksestä eikä palkan sivukuluista. On kuitenkin syytä tarkastaa, että yrittäjä tai yritys on ennakkoperintärekisterissä – mikäli näin ei ole, syntyy työn teettäjäälle velvollisuus suorittaa ennakonpidätys. Ennakkoperintärekisteriin kuulumisen ja y-tunnuksen voimassaolon voi helposti tarkistaa internetissä osoitteessa www.ytj.fi.

Useimmiten kuitenkin kyseeseen tulee työsuhde, jolloin viljelijä toimii työnantajana ja maksaa tekijälle palkkaa, suorittaa ennakonpidätyksen palkasta ja huolehtii sairausvakuutusmaksusta, eläkevakuutusmaksusta, työttömyysvakuutusmaksusta sekä tapaturmavakuutusmaksusta ja ryhmähenkivakuutusmaksusta. Suoraan palkanmaksuun liittyvien velvoitteiden lisäksi työnantajalla on paljon muitakin asioita muistettavana: työsopimuksen tulee olla työlainsäädännön ja/tai työehtosopimuksen mukainen, työaikajärjestelyjen on noudatettava lakia, työturvallisuudesta ja työsuojelusta on huolehdittava ja työntekijälle on järjestettävä työterveyshuolto. Asiaa tulee verottajalle, KELA:lle, vakuutusyhtiölle... Paperitöitä voi tuki ulkoistaa, mutta vastuuta ei.

Järjestäytynyt työnantaja pääsee helpomalla

Kristel Nybondas Maaseudun Työnantajaliitosta kertoo, että suurin hyöty työnantajan kuulumisesta liittoon on asioiden hoitamisen helppous. "Työnantajana toimimiseen liittyy yllättävän paljon tiedettäviä ja muistettavia asioita, tietoa tulee monesta suunnasta ja asioita pitää myös hoitaa moneen suuntaan. Helpottaa, kun joku paitsi seuraa lainsäädännön muutoksia ja verottajan sekä KELA:n säännöksiä, myös välittää tiedon työnantajana toimivalle. Maaseudun Työnantajaliitossa jäsen saa palvelua näihin kysymyksiin erikoistuneilta juristeilta jäsenhintaan. Jäsenmaksu perustuu yrittäjän maksamaan palkkasummaan ollen 0,52 % edeltävän vuoden palkka summasta. Minimissään jäsenmaksu on 95 €." Nybondas korostaa, että tietämättömyys ei vapauta vastuusta: "On tapauksia, joissa on aivan vilpittömästi hyvää tarkoittaen toimittu yhteisymmärryksessä työnantajan ja työntekijän kesken sopien, mutta vastoin lakia. Työnantajana toimiessaan ei voi vedota siihen, ettei tiennyt."

Karjatilalla työajan suunnittelu on haastavaa

Karjatilojen kannalta erityisen haasteellisia ovat työaikajärjestelyt. Eläimet pitää hoitaa, oli sitten arki tai pyhä eikä työtä voi välttämättä jättää kesken vaikka työaika täytyisikin. "Neuvomme aina kirjallisen työsopimuksen tekoon. Suullinen sopimuskin hyväksytään, mutta jälkepäin voi olla hankalaa selvittää mitä oikeastaan sovittiinkaan, jos tulee erimielisyyksiä. Lähtökohtaisesti työsopimukset ovat toistaiseksi voimassaolevia; määräaikaisuudelle pitää olla lainmukainen peruste, kuten sijaisuus tai esimerkiksi sadonkorjuuaika."

Keskimääräinen säännöllinen työaika sovitaan, tehdään vuosisuunnitelma, työvuorolistat ja arkistoidaan dokumentit. Työsuhde voi olla kokoaikainen tai osa-aikainen tai työntekijä voi olla kutsuttaessa töihin tuleva. "Työntekijän kansalaisuus ei ratkaise työsuhteen ehtoja. Työnantajamaksuihin se voi vaikuttaa

ja verotukseen, jos työsuhde kestää alle puoli vuotta. Ulkomaa-laisten työntekijöiden kanssa joskus ongelmana on se, että he haluaisivat tehdä töitä ikään kuin varastoon ja sitten vastaavasti pitää pitkän vapaan käydäkseen kotimaassaan. Ylitöistä ja vapaista säädetään kuitenkin laissa ja lakia on molempien osapuolien noudatettava, vaikka yhteisesti haluttaisiinkin tehdä toisin."

Ulkomainen työvoima puhuttaa

Viime aikoina lehdistä on ollut juttuja valkoisesta orjakaupasta ja on epäilty sitä esiintyvän yleisesti myös Suomen maaseudulla. Kristel Nybondasin mukaan Maaseudun Työnantajaliitossa ei ole havaittu ongelman olevan mitenkään yleistä. "Ennen puhuttiin pimeästä työvoimasta, nyt valkoinen orjakauppa on otsikoissa. Maaseudulla toimitaan usein vaikeissa olosuhteissa eikä kotimaista työvoimaa välttämättä ole edes saatavissa. Työsuhdeolot ovat rankat ja palkkataso monta muuta alaa alhaisempi. Lisäksi kyse on usein kausiluonteisesta työstä. Ulkomaisilla työntekijöillä on kuitenkin aivan samat oikeudet kuin kotimaisellakin ja työnantajat tämän myös ymmärtävät."

Sopiminen kannattaa

Joskus asiat kuitenkin menevät solmuun ja kiistoja syntyy. Maaseudun Työnantajaliitosta jäsen saa apua sovitteluun. "Yleensä kiistat ratkeavat sopimalla. Silloin vastapuolena on työntekijän ammattiliitto, jonka edustajien kanssa asioista neuvotellaan. Maaseudun Työnantajaliitto ei ole asianajotoimisto eli jos kiistaa joudutaan ratkomaan oikeudessa, emme lähde yksittäisen työnantajan asianajajaksi. Mutta annamme lausuntoja ja MTA:n toimitusjohtaja Veli-Matti Rekolaa kutsutaan työtuomioistuimeen asiantuntijastajaksi työehtosopimuksen soveltamisesta. Aina kannattaa kuitenkin pyrkiä ratkaisemaan erimielisyydet ilman oikeuskäsittelyä."

Mitä sitten kiistat yleensä koskevat? Kristel Nybondas kertoo, että neuvoja pyydetään useimmiten palkoista, irtisanomisista ja työajoista. Hän neuvoo myös huolehtimaan työntekijän työsuojeluun ja työturvallisuuteen sekä työterveyshuoltoon liittyvät asiat kuntoon. "Joka työpaikalla pitää olla työturvallisuussuunnitelma. Työnantajan tulee riittävästi perehdyttää työntekijä tehtäviinsä. Työntekijä voi sanoa esimerkiksi ajaneensa pienkuormaajaa ennenkin, mutta työnantajan tulee silti opastaa hänet nimenomaan sen pienkuormaajan käyttämiseen, mikä tässä työpaikassa on. Työterveyshuollon järjestäminen tarkoittaa sitä, että työnantaja tekee sopimuksen palvelun tarjoajan kanssa. Usein maatilalla on luontevaa tehdä sopimus saman toimijan

kanssa jossa maatalousyrittäjän omakin työterveyshuolto on järjestetty. Eri sopimus työntekijän työterveyshuollosta on kuitenkin tehtävä."

Valtakunnallisten työehtosopimusten osapuolena

Maaseudun Työnantajaliitto solmii toimialoillaan valtakunnalliset työehtosopimukset. Maaseutuelinkeinojen työehtosopimus on niistä se, jota maataloustyöntekijän, maatalousharjoittelijan tai yksityisen lomittajan kanssa noudatetaan. Kristel Nybondas sanoo, että työehtosopimusneuvotteluihin MTA tuo tietoa alan erikoiskysymyksistä ja nimenomaan työnantajan näkökulman asioihin. "Varsinaisia suurtyönantajia maatalousalalla ei Suomessa ole, useilla jäsenillämme on vain yksi tai kaksi työntekijää. Meidän kauttamme tieto kulkee molempiin suuntiin, työnantajapuolelta työntekijäpuolelle ja päinvastoin. Järjestäytymällä työnantaja siis vaikuttaa liiton kautta myös yhteiskunnallisesti."

LUE LISÄÄ: www.tyonantajat.fi
Maarit Kallio

Limousin E+

On aika tunnustaa.

Kasvattaja tietää teurastililyksen perustuvan EUROP -luokitukseen ja rasvaluokkiin, mutta tiedostaminen karjatasolla on hiukan vajavaista. Teurasprosentti ja teurassaanto ovat jalostuksessakin jääneet elopainon kasvua mitattaessa sivuseikaksi. Kasvattajat luultavasti tietävät teurasprosentin mittaavan ruhopainon osuutta elopainosta. Ruhon lihaksikkuutta eli teurassaantoa mitataan luokituskirjaimilla silmämääräisesti, suomen kielen asiantuntijoiden mielestä kuuluu sanoa aistinvaraisen arvion perusteella. Oikeudenmukaisinta olisi, jos ruhosta maksettaisiin leikkuutuloksen mukaan. Limousin tuottaa erinomaisia leikkuutuloksia jo luokituksen keskivaiheilla eli ärrästä alkaen.

Aivan huippua on vuonna 2010 käyttöön otettu uusi ruholuokka E+, joka innosti Suomen Limousinkasvattajat perustamaan LIMOUSIN E+ ryhmän tunnustuksena erinomaisesta kasvatustyöstä.

Jokainen limousinkasvattaja, jonka teuraseläin luokituu E+ -luokkaan, tulee saamaan mainetta, kunniakirjan ja E+ paidan. Rahapalkintoa lienee lompakkoon tullut lisä luokituksen tuoman paremman hinnan ansiosta.

Limousin E+ "kerhoon" pääsee lähettämällä sihteerille teurastamon tilitysosittteen, jossa näkyy kasvattaja ja luokitustiedot. Huomionosoitukset jaetaan vuosittain.

Ikaalisten emolehmäseminaarin 2011 yhteydessä oli yhdistyksen ja kasvattajaosuuskunnan yhteinen illanvietto, jossa palkittiin ensimmäiset E+ "kerholaiset". Kunniakirjan ja t-paidan saivat Kari ja Leena Liukkonen Juvalta, Reeta ja Jyrki Kuikka Polvijärveltä, sekä Antti Hartikainen Nilsiästä. Vielä kerran onnittelut upeasta saavutuksesta!

Suomen Limousinkasvattajat ry on tuonut esille luokituksen merkitystä jo vuosia. Teurastamojen tilastot tukevat väitettämme Limousinesta parhaiten luokituttavana liharotuna. Tulokselliseen karjankasvatukseen tähtäävien kasvattajien on hyvä tiedostaa luokittumisen merkitys ja liittyä niiden joukkoon, jotka viitoittamallemme tielle ovat jo lähteneet.

Liukokset sanovat vaatimattomasti, että ei kunnia oikeastaan heille kuulu, vaan erinomaisia luokitustuloksia periyttävälle sonnille. Liukokset myyvät vasikoita myös vierotettuna teuraskas-

Kuvista on nähtävissä, kuinka lihaisaa E-ruho on. Luokitus E 2 ruhopaino 469 kg. Eläin Jarkko Kääriälän karjasta.

vatukseen, mutta seuraavat tarkasti tiedoksi saamiaan kasvu- ja luokittelutuloksia.

Leena Liukkonen sanoo, että itku tuli, kun Tariffi käveli auttoon 7 vuoden moitteettoman työuran jälkeen. Sonni oli kiltti, mutta arvonsa tunteva. Jälkeläispojista yli puolet oli E luokkaa ja niistä monta E+.

Johanna Jantunen

YLLÄ: Valtakunnan ensimmäiset LIMOUSIN E+ palkitut Leena ja Kari Liukkonen.
ALLA: Liukkonen karjaa. Oikealla edesmennyt, palkittu Tariffi, vasemmalla poikakodista ostettu M-P Yngvar.

Totuus löytyy laitumelta ja navetasta

Rotuna Herefordin vahvuudeksi voisi mainita hyvät emo-ominaisuudet, rauhallinen luonne, hyvä rehunkäyttökky sekä erinomainen lihan laatu.

Hyvä rehunkäyttökky

Näinä aikoina, kun tuntuu siltä että kaikkien tuotantokustannusten hinta on nousussa tai nousemassa, tulee eläimen hyvästä rehunkäyttökkyvystä tärkeä ominaisuus. Pohjois-Amerikkalaisissa tutkimuksissa on havaittu Herefordin omaavan parhaimman karkearehun käyttökkyvyn. Ehkä rodun rauhallinen luonne tai kyky sopeutua mitä erilaisimpiin tuotanto-olosuhteisiin vähentää myös energian kulutusta. Viljan hinnan nopeat heilahtelut tuovat haastetta siihen, millä katteella naudanlihaa tuotetaan voimakkaasti viljaan pohjautuvassa ruokinnassa. Hereford on nautaroduista tehokkain karkearehun hyväksikäyttäjä.

Lempeä luonne

Hyvät emo-ominaisuudet sekä rauhallinen luonne ovat hyvä yhdistelmä. Herefordeilla on myös hyvät poikimaominaisuudet. Joskus poikimisessa joudutaan kuitenkin auttamaan, ja silloin ollaan paljon nopeammin itse hoitotyössä kun ei tarvitse saada säikähtänyttä tai levotonta ihmisiin tottumatonta eläintä kiinni. On tosin muistettava tulla tutuiksi eläinten kanssa, niin että eläimet tottuvat siihen, että hoitaja liikkuu eläinten parissa. Vasikoiden korvamerkkien sekä punnituksen suorittaminen on paljon helpompaa kun ei tarvitse varoa vihaista emoa. Olkoon rotu mikä tahansa on vihainen emo aina turvallisuusriski. Myös Hereford-sonnille voi huoletta kääntää selkensä.

Lihan laatu

Angus on ehkä kaikkein tunnetuin lihabrändi maailmalla, mutta Hereford on hyvänä kakkosena. Tanskalaisessa tutkimuksessa kuluttajat valitsivat ostopäätöstään tehdessään sen vähärasvaisimman lihan, mutta kun saivat valita maun perusteella oli valinta marmoroitunut liha. Saksalaisen ruokalehden tekemässä puolueettomassa tutkimuksessa Herefordin liha valittiin yli-

voimaiseksi voittajaksi – se päihitti jopa maukkaudesta kullun Wagyun lihan.

Lihan laatua on tutkittu paljon ja tullaan varmasti tutkimaan myös tulevaisuudessa. Yksi avaintekijä voi olla Omega-3, jota löytyy nurmella ruokitusta naudanlihasta erityisen paljon suhteessa väkirehuvaltaiseen ruokintaan. Tutkimuksissa Herefordit ovat sietäneet suurempia väkirehupitoisuuksia muihin rotuihin nähden Omega-3 pitoisuuden kärsimättä.

Baldy

Kun kaksi hyvää yhdistetään niin lopputuloksena on – jollei täydellisyys – niin ainakin erittäin hyvä emorotu. Eurooppalainen lihaluokitus suosii raskaita ja kuivia ruhoja. Brittiläiset rodut ovat tässä luokituksessa heikommassa asemassa kuin mannerrodut. Kun lihantuotannossa käytetään pääterodun sonnina baldy-lehmälle saadaan vasikoita, joiden rasvoittuminen on hitaampaa kuin puhtailla Hereford/Angus -sonneilla. Lihan laadussa ei ehkä päästä yhtä korkealle, mutta europ -luokitus on selvästi parempaa.

Tulevaisuus

Jatkossa eläinten hyvinvointi tulee olemaan suuri kuluttajien ostokäyttäytymiseen vaikuttava tekijä. Sillä saralla me kaikki kasvattajat voimme tehdä oman osamme, jotta pihvilihan markkinat tulevat jatkossa olemaan hyvät.

Ympäristönäkökohdat tulevat myös sanelemaan ostokäyttäytymistä. Tällä hetkellä päällimmäiseksi on kohonnut hiilijalanjälki. Naudanlihan tuotannolle ollaan hyvin ponnekaasti säilytetty tässä asiassa syllisen leimaa. Keskustelusta ovat unohuneet nurmet jotka toimivat hiilinieluinä sekä luonnonlaitumet, joiden kasvillisuuden naudat muuntavat tehokkaasti ihmisille sopivaksi ruuaksi. Lopputuloksena voidaan ajatella, että korsirehuvaltainen pihvilihan tuotanto tulee olemaan hyvin kilpailukykyinen. Toivottavasti se tulee jatkossa näkymään myös tuottajien tilityslapuissa.

Jokaisessa liharodussa on omia vahvuuksia ja heikkouksia, näin myös Herefordin kohdalla. Nämä heikkoudet on kuitenkin tajuttu ja viimeisen parinkymmenen vuoden aikana ovat Hereford-jalostajat Pohjois-Amerikassa tehneet paljon onnistunutta työtä. Hereford onkin maailman lihamarkkinoilla halutuimpia rotuja.

Juha Moisander

Hereford-rodun kantakirjaus

Kantakirjaukset ovat viime aikoina herättäneet paljon ajatuksia niin keskustelupalstoilla kuin lehti-artikkeleissakin.

Useiden rotuyhdistysten keskuudessa on syntynyt puhetta tarpeesta uudistaa kantakirjaus -ohjesääntöä. Soppa on ollut sekava ja hämmentäjä on riittänyt. Tilannetta ei ole millään lailla helpottanut se, että eri roduilla näyttäisi olevan hyvin erilaiset tarpeet kantakirjausten suhteen. Lisäksi keskustelupalstoilla on liikkunut mitä vilsimpiä huhuja syistä ja seurauksista. Kantakirja on perinteisesti ollut eläinrekisteri, johon hyväksytyt eläimet ovat virallisesti "jalostuskelpoisia". Kantakirjan avulla huolehditaan rodun laadun ja toivottujen ominaisuuksien säilyttämisestä ja kehittämisestä, ja siitä selviää eläimen rotupuhtaus ja perimä. Suomessa Fabra on Maa- ja metsätalousministeriön hyväksymä virallinen kantakirjan pitäjä.

Herefordien osalta tilanne on tällä hetkellä seuraava:

Aikaisemmin Hereford-kantakirja on ollut suomessa suljettu, eli pääjaksos (Hf) ovat päässeen vain pääjaksosta polveutuneiden vanhempien jälkeläiset. Sen lisäksi on ollut käytössä ns. lisäjaksot ensimmäisen, toisen ja kolmannen polven risteytysnaudoille (Hf1, Hf2, Hf3). Neljännen polven risteytykset kantakirjattiin merkinnällä FHF missä F tarkoitti että eläin oli risteytyspohjainen.

2000-luvun alkupuolella tästä käytännöstä luovuttiin. Kantakirjausta yksinkertaistettiin niin, että neljännen polven risteytykset katsottiin puhtasrotuisiksi. Hereford-rodun maailmanjärjestö World Hereford Council kuitenkin vaatii että Herefordeilla tulisi olla suljettu kantakirja. Myös monella muulla rodulla on suljettu kantakirja, esim. Ruotsissa ainakin seuraavilla roduilla: Aberdeen Angus, Charolais, Hereford ja Highland Cattle. Ruotsalaiset ovat ratkaisseet ongelman eri kantakirjaluoilla. A-luokkaan kuuluvat vain kantakirjatuista eläimistä periytyvät puhtasrotuiset eläimet ja B-luokka on niin kutsuttu "EU-luokka" johon hyväksytään risteytyspohjaiset eläimet samaan tapaan kuin meillä nyt.

Hereford-yhdistyksen mielestä myös suomessa olisi tarvetta vastaavaan uudistukseen, siis itse asiassa vanhaan käytäntöön palaamiseen. Nyt pohdinnan alla on se, miten kyseinen operaa-

tio käytännössä suoritetaan. Selvää lienee on, että tähänastisia kantakirjattuja eläimiä ei voida ulos potkia ja että tarkoitus ei ole toimia "salaa", vaan kaikkia kasvattajia tullaan informoimaan asiasta.

Ilmeisesti käyttöön tulisi jonkinlainen siirtymäkausi, jonka aikana voitaisiin nykyisen käytännön mukaisesti kantakirjata 4-polven risteytysnaaraat puhtasrotuisiksi.

Tämän siirtymäkauden jälkeen vain eläimet joiden molemmat vanhemmat on kantakirjattu Hf-kantakirjaan ovat tähän luokkaan kantakirjaukelpoisia. Siirtymäkauden jälkeen risteytyspohjaiset kantakirjattaisiin omaan, esim HfX, B- tai FHF -luokkaan, palattaisiin siis takaisin samaan vanhaan käytäntöön. Tästä luokasta ei siis voi nousta suljettuun Hf-kantakirjaan, mutta tähän risteytysluokkaan kuuluva sonni riittäisi esim. teurastamoille, jos vaativat teuraiden tuottamiseen kantakirjattua sonnia.

On syytä muistaa, että lihantuotanto yleensä maailmalla tuotetaan risteytyksillä. Risteyttämällä kahta rotua emoihin (Hf x Ab) ja kolmatta teuraiden tuottamiseen saadaan paras mahdollinen heteroosihiyöty. Suljettu kantakirja koskee siis lähinnä rodun puhtasjalostajia. Mikäli joku, jolla on nyt risteytyspohjaisia eläimiä haluaa vaihtaa niitä puhtaisiin, pyrkii Hf-yhdistys auttamaan eläinten etsimisessä.

Kaikki tämä on siis nyt pohdinnan alla, mitään päätöksiä ei ole vielä tehty. Fabra on kuitenkin pyytänyt että rotujärjestöt toimitaisivat kannanottonsa asiasta toukokuun loppuun mennessä. Tämän jälkeen esityksiä käsitellään jalostusvaliokunnan seuraavassa kokouksessa. Muutos lähtee liikkeelle tämän jälkeen jalostusvaliokunnan mahdollisesta esityksestä.

Hereford-yhdistyksen johtokunta toivookin, että kaikki asiaan liittyvät kannanotot ja kommentit toimitettaisiin yhdistyksen johtokunnalle hyvissä ajoin ennen sitä.

Hannele Moisander

PAIKKA SINUN ILMOITUKSELLESI?

Katso mediakortti lehden viimeiseltä sivulta tai lue lisää netistä:

www.pihvikarjaliitto.fi

Tervetuloa mukaan pihvikarja-alan ammattilaisten lehteen!

OSTETAAN TEURASKARJAA
RAHTITEURASTUS
RAHTILEIKKU

LIHA HIETANEN OY

Puh. (03) 5141533 – www.lihahietanen.fi

Vieraat aina tervetulleita!

Soita etukäteen
Björn von Konow p. 040 544 7409
bjorn.vonkonow@pp.inet.fi

www.lahistensimmental.fi

niksinurkka

Sukkahousuja voi käyttää moniin eri tarkoituksiin. Tätä et ehkä ennen ole Niksipirkan palstoilta lukenut:

Kylmettyminen saattaa uhata vastasyntyntä vasikkaa ja tarvitaan lisälämmikettä. Saatavana on valmiita vasikkaliivejä, mutta ellei sellaista satu olemaan hankittuna, täytyy keksiä muuta. Solukuminen pefletti vasikan selän ja rintakehän ympäri ja sukkahousut siteeksi. Tee reikä sukkahousujen haaraväliin ja pujota sukkahousut pään ja etujalkojen yli. Sukkahousut pefletin päälle ja sukkahousujen puntit etujalkojen välistä ja edestä ristiin, sitten solmuun kaulan taakse. Pysy yllättävän hyvin paikoillaan. Halutessasi voit pujottaa toisetkin sukkahousut pefletin päälle. Sukkahousujen avulla voi myös suojata korvat. Aivan ohuimmat juhlasukkahousut eivät tahdo kestää, mutta 20 – 40 denierin toimivat hyvin.

MENESTYKSELLISTÄ HEREFORD- JALOSTUSTA JO YLI KOLMEKYMMENTÄ VUOTTA

Kun haet karjaasi helppoja poikimisia, hyvää kasvua ja erinomaista rakennetta, tule tutustumaan Thorsvikin Herefordeihin

ooo www.thorsvikhereford.fi ooo

Tilanhoitaja
Paavo Kuuluvainen
puh. 050 5172 189
09 8025 431
(hinnat ja kauppa)

Karjanhoitaja
Kaisu-Maija Nenonen
puh. 044 2686 827
(tiedot eläimistä ja suvuista)

www.pihvikarjaliitto.fi

Edessä haastava tulevaisuus

Ruuan tarve kasvaa väkilukua nopeammin

Maailman väkiluvun ennustetaan kasvavan nykyisestä noin seitsemästä miljardista seuraavan 40 vuoden ajan keskimäärin noin 140 000 henkilön päivävauhdilla päätyäkseen kasvuun taituessa vuonna 2050 noin yhdeksään miljardiin. Maailman ravinnontarpeen ennustetaan samana aikana kaksinkertaistuvan, eli lisääntyvän väkilukua selvästi nopeammin.

Maailman ruuantuotannon määrä kaksinkertaistui edellisen kerran vuosien 1960-2000 välisenä aikana, jolloin viljasadon määrä kasvoi 2,5-kertaiseksi samaan aikaan kuin väkiluku kaksinkertaistui. Sadon kasvu perustui typpi- ja fosforilannoituksen, kasvinsuojeluaineiden ja keinokastelun käytön voimakkaaseen lisääntymiseen, kasvi- ja eläinjalostuksen saavutuksiin sekä maatalousteknologian voimakkaaseen kehittymiseen.

Vähemmällä enemmän

Tapahtuneella kehityksellä oli kuitenkin myös varjopuolensa. Typpi- ja fosforilannoituksen runsas lisäys johti tavoitellulla tavoin satojen selvään kasvuun, mutta samalla myös ympäristökuormituksen lisääntymiseen. Typpi- ja fosforilannoituksen lisääminen voisi myös jatkossa lisätä merkittävästi ruuantuotantoa, mutta tilannetta rajoittavat sosioekonomiset esteet. Lisälannoituksella saavutettavissa oleva sadonvaste olisi nimittäin suurin maissa, joiden köyhyys kuitenkin estää väkilannoitteiden käytön merkittävän lisäämisen. Vauriissa teollistuneissa maissa puolestaan ravinteiden lisäkäytöstä saatava sadonvaste on korkean lannoitustason takia pienempi, ja ravinteiden lisäkäytöstä kasvava osuus johtaa pienen sadonlisäyksen ohella ympäristökuormituksen lisääntymiseen. Lisäksi on todennäköistä, että typpilannoituksen hinta kasvaa, koska typen hinta riippuu suoraan fossiilisen energian hinnasta, jonka tiedetään kallistuvan. Fosforilannoituksen käyttöä rajoittaa puolestaan ainakin pitämällä aikavälillä sen rajalliset raaka-ainevarat.

Viljelykasvit tarvitsevat ravinteiden ohella runsaasti vettä. Keinokastelun käyttö ja lisääntyminen ovat mahdollistaneet

ruuantuotannon alueilla, joissa kuivuus luontaisesti rajoittaa viljelyä. Keinokastelun ansiosta lähes puolet (40 %) maailman ruuasta tuotetaan alueella, joka kattaa kuitenkin vain vajaan viidesosan (18 %) käytössä olevasta viljelyalasta. Kun maatalous käyttää keinokastelun nyt jo 70 % maailman makeasta vedestä, keinokasteluun käytetyn veden määrää ei voi todennäköisesti oleellisesti kasvattaa.

Märehtijät moninkertaistavat ruuantuotantoalan

Ihmiskunnan lasketaan käyttävän 40-50 % luonnon tuottamasta biomassasta. Loppuosa jää muun luomakunnan käyttöön. Ihmiskunnan suuri osuus luonnonvarojen käytöstä on jo monin tavoin rajoittanut muiden lajien menestymistä, eikä luonnon monimuotoisuuden säilymiseksi liene mahdollista, että ihmiskunta kasvattaisi edelleen merkittävässä määrin omaa kulutustaan muiden lajien kustannuksella.

Maatalouskäytössä oleva maa-ala kattaa maapallon pinta-alasta runsaan kolmanneksen (37 %), mutta ala, jolla tuotetaan ruoka ja eläinten väkirehut kattaa vain kolmasosan maatalousmaasta (= 0,2 ha/capita). Siten kaksi kolmasosaa maatalousmaasta kasvaa nurmea ja voidaan hyödyntää vain märehtijätuotannossa.

Ruuantuotannon lisääntyminen voi perustua uusien viljelyalueiden käyttöönottoon, viljelykiertojen tehostamiseen ja satojen kohottamiseen. Kun ruuantuotannon määrä edellisen kerran kaksinkertaistui, lisäys perustui pääosin (78 %) satomäärien kasvuun. Viljelykiertojen osuus oli tuolloin 7 % ja viljelyalan laajentumisen 15 %. Ruuantuotannon määrän lisääntymisen uskotaan myös jatkossa perustuvan lähinnä hehtaarisatojen kasvuun. Kasvua odotetaan aikaansaattavan viljelytekniikan kehittymisen ohella erityisesti biotekniikan sovellusten kautta. Uutta viljelymaata voidaan ottaa käyttöön laajemmin Etelä-Amerikassa ja Saharan eteläpuoleisissa Afrikassa. Viljely-

kiertojen muuttaminen voisi myös mm. kesannoinnista luopumalla lisätä tuottavaa peltoalaa, mutta se edellyttäisi samalla väkilannoitteiden lisääntynyttä käyttöä, mihin ei useilla köyhemmillä valtioilla ole kuitenkaan varaa.

Onko meillä varaa lihantuotantoon?

Kotieläintalous käyttää noin kolmasosan maapallon maasta ja lähes 80 % maatalousmaasta, mutta maito ja liha kattavat laskennallisesti vain noin 17 % ravinnosta saadusta energiasta ja 30 % valkuaisesta. Niukkuustekijänä oleva peltomaa ei näyttäisi olevan siis tehokkaassa käytössä. Siksi viime vuosien aikana on kyseenalaistettu usein mm. naudanlihan tuotannon oikeutus, koska se vaatii jo muuhun lihantuotantoonkin verrattuna runsaasti peltoa ja rehua yhtä tuotettua lihakiloa kohti. Naudanlihan- tai yleisemmin märehtijätuotannosta luopuminen lisäisi välittömästi muuhun ruuantuotantoon käytettävissä olevaa peltoalan sen määrään, joka käytetään märehtijöiden ruokintaan lisättyjen väkirehujen viljelyyn. Maailman maatalousmaasta on kuitenkin jo aiemmin esillä olleella tavoin pääosa nurmea, joka voidaan ruuantuotannossa hyödyntää vain märehtijöiden kautta. Naudanlihan tuotannon mielekkyyden kyseenalaistamisen sijasta tai ainakin sen ohella olisi järkevää kestävä ruokahuollon turvaamiseksi panostaa naudanlihan tuotannon tehostamiseen. Siinä tulisi pyrkiä kasvatusmalleihin, jotka perustuvat maitorotuisten vasikoiden hyväksikäyttöön ruokinnoilla, jotka perustuvat mahdollisimman runsaaseen karkearehujen käyttöön.

Lihansyönti ja Suomen kasvihuonekaasupäästöt

Maataloudella on merkittävä rooli kasvihuonekaasujen päästölähteenä. Suomessa maatalouden osuus maamme kasvihuo-

nekaasujen kokonaispäästöistä on yhdeksän prosenttia. Märehtijöiden rehujen sulatuksessa syntyvä metaani ja karjanlanta ovat toki merkittäviä maatalouden päästölähteitä, mutta suuri päästö syntyy myös peltomaista. Sen ilmoitetaan olevan 60 % koko maatalouden kasvihuonekaasupäästöjen määrästä. Onkin laskettu, että kotimaisista raaka-aineista koostetun ruokavalion koostumus vaikuttaa julkisesta keskustelusta helposti omaksettavissa olevaa mielikuvaa vähemmän ilmastomuutokseen. Vaikka äärimmäisessä tapauksessa kaikki suomalaiset kuluttajat siirtyisivät pelkästään kasvisravintoon, maamme kasvihuonekaasupäästöt vähenisivät kahdeksan prosenttia. Jos kuluttajat lopettaisivat vain naudanlihan syönnin ja maidon käytön, se vähentäisi vastaavasti viisi prosenttia kansallisia kasvihuonekaasupäästöjä. Jos kotimainen naudanliha korvataan tuontilihalla, tilanne voisi helposti vain pahentua, sillä esimerkiksi brasilialaisen naudanlihan tuotannon kasvihuonekaasupäästöjen määrän lasketaan olevan tuotettua naudanlihan kiloa kohden runsaasti kaksinkertainen kotimaassa tuotettuun lihakiloon verrattuna. Jos kotieläintuotteista saamatta jäävä energia ja valkuainen pyritäisiin tuottamaan karjataloudesta vapautuvalla peltoalalla, yksivuotisten viljelykasvien lisääntyvä osuus maankäytössä johtaisi samalla maasta peräisin olevien kasvihuonekaasupäästöjen lisääntymiseen, jolloin ruokavalion muutoksilla saavutetut päästöt jäisivät vielä aiemmin mainittua pienemmiksi. Lihasta ja maidosta saamatta jäävän valkuaisen laadullinen ja määrällinen korvaaminen kokonaan kotimaassa tuotetulla kasvivalkuaisella olisi, jollei mahdollista, niin ainakin haastava tehtävä. Maatalouden kasvihuonekaasuja voidaankin kansantaloudellisesti kustannustehokkaimmin vähentää lisäämällä nurmiviljelyn osuutta eloperäisillä mailla ja käyttämällä karjanlanta biokaasutuotannon raaka-aineena. Karjanlannan arvo peltoviljelyn ravinnelähteenä nousee kaiken aikaa väkilannoitteiden hinnan kohoamisen myötä.

Erkki Joki-Tokola

MTT Tutkimusasemantie 15, 92400 RUUKKI

LISÄTIETOJA:

erkki.joki-tokola@mtt.fi, puh.040 501 3102

PIHVIKARJALIITON HALLITUS

Antti Veräväinen, puheenjohtaja (Akaa)
Puhelin 0500 835 084 – antti.veravainen@pihvikarjaliitto.fi

Henrik Jensen, varapuheenjohtaja (Salo)
Puhelin 0400 124 364 – henrik.jensen@inkere.fi

Arto Isomäki (Ähtäri)
Puhelin 0400 269 318 – isomarster@gmail.com

Päivi Ollila (Haapavesi)
Puhelin 044 576 9021 – paiviollila78@gmail.com

Pekka Kokkonen (Iisalmi)
Puhelin 0500 995 160 – pekka.kokkonen@pp8.inet.fi

Liisa Linna (Alavus)
Puhelin 040 961 8590 – liisa_linna@hotmail.com

Petteri Mäkelä (Hattula)
Puhelin 0400 201 810 – petteri.makela@htinet.fi

Esa Karjalainen (Vaala)
0400 584 612 – esa.karjalainen@pp1.inet.fi

Aarne Schildt (Porvoo)
Puhelin 040 533 6327 – aarne.schildt@bosgard.com

VARAJÄSENET:
Jukka Salin (Virrat)
Puhelin 040 575 8470 – jukka.salin@hotmail.com

Maarit Kallio (Sastamala)
040 586 2887 – maarit.kallio@kopteri.net

TOIMINNANJOHTAJA

Maarit Kallio
Puhelin 040 586 2887 – maarit.kallio@pihvikarjaliitto.fi

OTA YHTEYTTÄ. LUODAAN YHTEINEN TULEVAISUUS!
KESKUSTELEMME MIELELLÄMME LISÄÄ!

www.pihvikarjaliitto.fi

Pihvikarjayhdistykset

Pihvikarjayhdistykset ovat olleet mukana perustamassa Pihvikarjankasvattajien liittoa. Jos olet kiinnostunut jostain tietyistä rodusta/roduista, käy tutustumassa alla oleviin sivustoihin ja ota rohkeasti yhteyttä!

Suomen Angusyhdistys ry

www.angus.fi
Puheenjohtaja Jyrki Ankelo
Puhelin 040 775 9888
Sihteeri Maiju Pesonen
Puhelin 050 5424 569

Suomen Charolaisyhdistys ry

www.charolais.fi
Puheenjohtaja Kaarlo Schildt
Puhelin (019) 654 529
Sihteeri Heta Östergård
Puhelin (02) 5527 110

Suomen Herefordyhdistys ry

www.hereford.fi
Puheenjohtaja Antti Toivonen
Puhelin 0500 785 543
Sihteeri Johanna Jahkola
Puhelin 050 3482 055

Suomen Highland Cattle Club ry

www.highlandcattle.fi
Puheenjohtaja Johanna Rotola-Pukkila
Puhelin 040 726 7725
Sihteeri Liisa Volanen
Puhelin 040 7557 697

Suomen Limousinkasvattajat ry

www.limousin.fi
Puheenjohtaja Arto Isomäki
Puhelin 0400 269 318
Sihteeri Johanna Jantunen
Puhelin 044 5503 191

Suomen Simmentalyhdistys ry

www.simentalyhdistys.fi
Puheenjohtaja Maarit Kallio
Puhelin 040 5862 887
Sihteeri Kaisa Sirkko
Puhelin 0400 614 084

LUOMU sonnien kysyntä kasvaa!
Kolmen uuden sonnisivun jälkeläisiä kasvamassa.

KOSKIS HEREFORD
Fredrik 040-5401506
www.koskis.fi

Vieraat aina tervetulleita!
Soita etukäteen
Björn von Konow p. 040 544 7409
bjorn.vonkonow@pp.inet.fi
www.lahistensimmental.fi

VUOLTEEN LIMOUSIN

Sonneja kesän astutuksiin,
myös nupoja.

Parkkuuntie 1137, 34180 Länsi-Teisko
Juho 040 5799814, Kari 044 0937846

**INKERE
HEREFORD**

Henrik Jensen, 0400 124 364
www.inkere.fi

FARMARI -näyttely Porissa

Kirjurinluoto Arenalla 1. – 3.7.2011 – nähdään siellä!

**PIITTALA
HEREFORD**

VAASA 282 KM
ORIVESI
TAMPERE 60 KM
JYVÄSKYLÄ 95 KM
18 KM
PIITTALA
HEREFORD
LAHTI 129 KM

Samuli Naaralainen
040 558 8458
samuli.naaralainen@pp.inet.fi

Timo Naaralainen
0400 336 979
timo.naaralainen@gmail.com

Uhiniementie 565
35300 Orivesi

JALOSTUSTA SINUN EDUKSESI

poikimaneuvola

Nimimerkki "Kaverinsa menettänyt" lähestyi Neuvolan tättä koskettavalla kirjeellä:

"Meidän laumassa poikimakausi lähti käyntiin aika surullisissa merkeissä. Parhaan kaverini poikiminen oli kovin vaikea ja ihmiset joutuivat antamaan vetoapua. Vasikka oli iso ja poikiminen kesti. Vihdoin saivat kyllä vasikan maailmaan, mutta se oli kuollut. Emä oli kovin voipunut synnytyksen jäljiltä ja totta kai allapäin. Kaverini oli erillisessä poikimakersinassa, enkä oikein tiedä mitä yöllä tapahtui. Aamulla emäntä katsoi karsinaan ja lähti sitten juosten takaisin tupaan soittaen samalla kännykällä eläinlääkäriä ja kuulin sanat "kohtuprolapsi". Yritin huhuilla kaverilleni, mutta en saanut vastausta. Pian emäntä tuli juosten takaisin lakanoiden kanssa ja isäntä perässä, mutta sitten kiire yhtäkkiä loppui ja isäntä totesi, että se on sitten osoitteena Honkajoki. Mitä kaverilleni oikeastaan tapahtui?"

Kohtuprolapsi tarkoittaa kohdun esiinluiskahdusta. Ulos tultu kohtu on kuin nurin käännetty sukka. Tilanne on yksi pahimmista painajaisista, mitä poikimakaudella tapahtuu, mutta jos hoito päästään aloittamaan ajoissa, ennuste on kohtuullisen hyvä. Naudalla kohtuprolapsia esiintyy 0,1 – 0,2 %:ssa kaikista synnytyksistä. Tavallisinta kohdun esiinluiskahdus on hiehoilla, joilla on ollut vaikea synnytys. Joskus kohtu työntyy ulos välittömästi poikimisen yhteydessä, mutta yleensä muutaman tunnin sisällä synnytyksestä. Prolapsi on kuitenkin mahdollinen vielä 5 – 7 vuorokautta synnytyksen jälkeenkin. Emättimen esiinluiskahdus synnytyksestä edeltävinä kuukausina myös selvästi altistaa kohdun ulostuloon. Joskus myös rakenteelliset tekijät altistavat prolapsiin.

Hoidon onnistuminen riippuu esiinluiskahduksen täydellisyydestä, siitä koska hoito päästään aloittamaan sekä siitä, onko

kohtu ehtinyt vaurioitua pahoin. Eläinlääkärin kutsumisessa ei saa aikailla. Liikkuminen kohtu ulkona roikkuen pahentaa asiaa, joten lehmä tulisi saada kytkeytyksi kiinni. Sitten, kun potilas saadaan pysymään paikallaan, on apuakin mahdollista antaa. Ensiavuksi kohdun alle pitäisi saada puhdas lakana, josta kohtua voidaan sitten kannatella, etteivät suuret verisuonet kohdun sisällä katkeaisi. Valelu kylmällä vedellä ehkäisee kohdun turvotusta. Eläinlääkäri tarvitsee mielellään kaksi ihmistä kannattelemaan kohtua, kun hän alkaa työntää kohtua takaisin sisään.

Mikäli suuret verisuonet ovat ehtineet revetä ja vatsaonteloon on sisäistä verenvuotoa, voi paras vaihtoehto olla lopetus. Neuvolan tätti kyllä kehottaa näissä tapauksissa aina tekemään nopean tilannearvion. Joskus nopea lopetus on se eettisin ja taloudellisin vaihtoehto. Toisinaan mitään ei ole tehtävissä vaan potilas kuolee sisäiseen verenvuotoon nopeasti.

Kohdun kääntäminen takaisin sisään on raskasta hommaa. Eläinlääkärillä pitäisi olla ne apulaiset saatavilla ja hommaa pitäisi päästä tekemään puhtaassa sairaskarsinassa ja rauhassa. Joskus on kuitenkin pakko ryhtyä puuhaan laitumella tai lauman joukossa isossa karsinassa. Neuvolan tätti muistuttaa jälleen irtaitojen tarpeellisuudesta – niitä pitäisi joka emotilalla olla, että pystytään tarvittaessa eristämään potilaalle oma alue. Puhtaita lakanoita on syytä pitää saatavilla. Joskus eläinlääkäri haluaa suuren muovisen juomapullon kädenjatkkeeksi.

Kun hoito on onnistunut, pitäisi tiinehtymisen uudelleen olla suhteellisen hyvä ja väittävät, että seuraavassa poikimisessa tilanne harvoin uusiutuu. Tällä kohtaa tätti kyllä muistaa sen erään pikkukippuran risteytyshiehon, joka tarvitsi voimakasta vetoapua poikimisessa, pullautti kohtunsa ulos saman tien, sai välittömästi ensiavun ja lääkärin nopeasti, parani hyvin ja tiinehtyi, poiki uudestaan ja taas kohtu pihalle, hoidettiin menestyksellä jälleen, mutta kolmatta poikimista ei enää kokeiltu vaikka syksyllä olikin tiine.

Jaksamista poikimakauteen toivottelee Neuvolan tätti.

Hauhon Myllärit Oy
jalostaa viljasi
tilakohtaiseksi täysrehuksi.
Tilasekoitus on edullinen ja
vaivaton ratkaisu.
Tiedustele uuden asiakkaan
tutustumishintaa.

Hauhon Myllärit
(03) 6337 766, 040 5024 605
www.hauhonmyllarit.fi

TERISTEN HEREFORD

Antti Veräväinen
(03) 543 6210 – 0500 835 084

Teristentie 77
37800 Toijala

Och vi pratade simmental

Vuodenvaihteen aikaan simmental-yhdistyksessä alettiin haaveilla shoppailumatkasta naapuriin. Ruotsistahan eläviä eläimiä on helpoin tuoda ja tasokkaita simmental-karjoja löytyy.

Siispä aloimme suunnitella matkaa ja ajankohdaksi sovittiin aivan maaliskuun alku, jolloin indeksilaskennat olisi juuri sopivasti tehty ja sonneista vuoden painot saatavilla. Yhteyshenkilömme Ruotsin puolella oli **Lars Svensson**, tuttu nimi monille Ruotsista eläimiä etsineelle. Matkaan oli alun perin lähdössä kymmenen hengen iskuryhmä, mutta yksi joutui perhesyiden vuoksi perumaan viime tingassa ja sihteerimme Kaisa ei hänkään ehtinyt mukaan. Matkustimme Kööpenhaminasta junalla Ruotsin puolelle Malmöhön, missä meitä odottivatkin jo Lars ja Ruotsin Simmental-yhdistyksen puheenjohtaja **Christer Svensson** sekä meille varattu bussi.

Matkaan halki Skånen, kohti **Stegatorpin tilaa Kungsbäckassa Hallandissa lähellä Göteborgia**. Bussissa Lars jatkoi meille luettelot, joihin oli koottu kaikki vierailukohteet sekä ne eläimet, jotka olivat myytävänä. Matka oli pitkä, mutta innokkaina tutkimme luettelotamme ja bongasimme mielenkiintoisia sonneja. Jaakko oli käynyt Stegatorpissa jokunen vuosi aiemmin ja pitänyt kovasti näkemästään.

Matka kesti ja meillä alkoi olla huutava nälkä. Onneksi isännät olivat ottaneet tämän huomioon ja ennen tilalle tutustumista menimme yhdessä Stegatorpin isäntäväen kanssa syömään. Ruokapaikka oli päällepäin katsoen vaatimaton pizzeria, mutta sisällä meitä odotti yllätys. Söin yhden parhaista pihveistä ikinä. Ruoka tuli nopeasti ja meitä oli sentään 14 ruokailijaa. Täydellä vatsalla olikin sitten mukava lähteä katsomaan karjaa.

Stegatorpia isännöi Magnussonien perhe. Poikimisia on 60 -70 vuodessa. Karja oli hyväntasoinen ja se onkin yksi Ruotsin parhaimpia. Stegatorpissakin oli käytössä myös vanha navetarakenus, mutta pääosa eläimistä asusti nykyaikaisessa pihatossa. Kyselimme mielenkiintoisista eläimistä, mutta aivan parhaat sonnit olivat kasvukokeessa eivätkä siis nähtävillämme. Oli helppo uskoa, että tästä karjasta tulee huippuja sillä myös emolinjat näyttivät hyviltä. Teimme merkintöjä luetteloihimme – ehkä näistä joku päätyisi ostoskoriin. Lähdimme paluumatkalle kohti Skånea.

Frönshultissa Löberödissä meidät otti vastaan tilan isäntä **Christer Månsson**. Pitkän bussimatkan jälkeen meille maistui iltapala. Sitten pääsimme jälleen eläimiä katsomaan. Cindi oli jo aikaisemmin ollut Christeriin yhteydessä bongattuaan netistä kiinnostavan sonnin, Orvarin. Nätti ja hyvin kehittynyt poika se

olikin ja luonnekin vaikutti olevan OK. Katselimme kauan myös hiehoja, monta aika nättiä sieltä silmiin osuikin. Hiehot olivat uteliaita ja selvästi käsittelyyn tottuneita.

Vihdoin pääsimme majapaikkaamme **Ekerödsrasteniin Hörbyhyn**. Ravintolan ja motellin lisäksi bisnekseen kuuluu oman maatilain Charolais-lihan myynti sekä sonnien kasvu-asetoiminta. Tähän emme tällä kertaa sen enempää tutustuneet, mutta on se vähän isompi maatilamatkailuyritys, kun pelkkä bed & breakfast.

Anders Åkessonin tila **Häggens-Landeröd Hörbyssä** oli keskiviikon ensimmäinen vierailukohde. Simmentalien lisäksi tilalla on ravihevosiä. Tälläkin tilalla oli käytössä myös vanha navettarakennus. Katselimme hiehotilan sontapatjaa, joka oli varsin korkealla ja kyselimme isännältä, että miten hän sen tyhjentää. Kuulemma kerran vuodessa Bobcatilla. Hiehojen selät olivat jo aika lähellä kattoa. Vanhan navetan kyljessä oli varsin taloudellisesti rakennettu pihatto. Varsinainen helmi löytyi kuitenkin uudehkosta valoisasta tallirakennuksesta. Siellä isännällä oli kaksi sonnia parressa, ne oli tuotu siihen pari päivää sitten, koska toista harjoitettiin näyttelysiintymistä varten. Isäntä otti vuotikkaan sonnien riimuun ja näimme esittelykierroksen. Hyvä rakenteinen ja helposti käsiteltävä poika. Ei isäntä turhaan ollut sonnistaan ylpeä.

Päivän toinen kohde oli **Kastlösa, Nilssonien tila Rydsgårdissa**. Pihatton lisäksi vanhassa parsinavetassa oli eläimiä, osa lehmistä oli poikunut parressa. Vierailuilla pitäisi aina välttää koskemasta turhaan eläimiin, mutta minkäs teet, kun ylikesyt vasikat tulivat tekemään tuttavuutta. Emot olivat parressa kiinni ja vasikat reissasivat pitkin navettaa. Aina tuli joku nyhtämään takinlievettä. Vieraisiin suhtauduttiin uteliaasti ja pelotta. Olle-lvar kiinnitti sonneista eniten huomiotaamme ja minä olisin ostanut Exoduksen sukua olevan lehmävasikan, mutta eivät suostuneet myymään.

Bollerupin koulutilalla oli yksi myytävä sonni, mutta sen luonne ei meitä aivan vakuuttanut. Liekö koulutilalla käsittelyssä ollut vikaa vai mitä, koska sonni oli hieman pelokkaan ja hermostuneen oloinen koko ajan. Komeaa karjaa Bollerupissakin oli ja lounastimme koulun ruokalassa. Bollerupista tarina kertoo, että se vaihtoi joskus omistajaa korttipelissä. Oppilaitos on arvostettu ja suosittu. Hevosopinnot ovat sielläkin nousseet suosituimmiksi linjoiksi.

Rörum Simrishamnissa on tuttu kasvattajan nimi monien Suomeen tuotujen linjojen sukutauluissa. Vanhassa parsinavetassa kävimme ensin ja siellä näimme Prostock Hickoryn jälkeläisen, täysin ruskeapäisen sonnipojan. Tämä erittäin kesy hurmuri kirmasi ympäri navettaa ja kävi välillä maistelemassa vieraiden vaatteita. Tosi nätti poika, vaikei valkopäinen ollutkaan.

Siirryimme vähän matkan päähän pihattoon ja näimme matkan parhaat eläimet. Suomeen matkaa Prostock Hickoryn poika. Meitä kiinnosti kovasti myös yksi huippuhieho, mutta sitä isäntä ei halunnut myydä.

Maltestorp Sjöbossa oli etukäteen papereiden perusteella heikoin tila. Karja kuitenkin yllätti positiivisesti. Lars selitti, että heikommat vieroituspainot ovat johtuneet siitä, että karja on ruokittu luonnonlaitumilla pitkään. Isäntä joutuu syksyllä vähentämään emojen määrää menetettyään vuokraamista huomattavan osan. Lars lupasikin katsoa mahdollisesti myyntiin

tulevat emot, joista voisimme olla kiinnostuneita. Emoaines oli varsin hyväskuista ja miellytti silmää ja kauppahintakin voisi olla kohtuullinen.

Päivän päätteeksi nautimme yhteisen illallisen isäntiemme kanssa **Ekerödsrastenissa**.

Torstaiamuna suuntasimme **Hästvedaan Christer Svenssonin Åbueniin**. Karjasta on myyty paljon eläimiä muihin karjoihin ja selvästi Christer onkin enemmän kauppias kuin useimmat muut jalostajat. Hän myy paljon sonneja myös risteytyskarjoihin, joihin etsitään helppoja poikimisia ja kohtuullista syntymäpainoa periyttäviä sonneja, mielellään nupuja.

Täällä näimme reissan edullisimman hiehoikasvattamon. Kivikkoinen puolen hehtaarin laidun, jonka toisessa päässä oli kaksi olkikuivettua makuukatosta. Ruokintahäkit olivat maapohjalla. Laitumen aitana toimi tienvieressä kivimuuri, muutoin oli käytetty sähköaitaa. Juomakuppi oli uimurimallinen, joka ilmeisesti pysyi sulana ilman sähköä. Tuumimme, että meillä ympäristöviranomaisen tuskin hyväksyisi 70 hiehon kasvattamoa näillä piirustuksilla.

Lounaan jälkeen läksimme kotia kohti. Ostoskoriin kertyi tavaraa vielä lisää ja nyt järjestelläänkin kuljetusta, että saadaan pojat Suomeen karanteeniin ja kesäksi töihin. Hiehojen ja lehmien ostaminen onkin paljon vaikeampaa, kun kukaan ei halua myydä parastaan ja toisaalta hinta tahtoo kuitenkin nousta melko korkeaksi ihan normihiehostakin, kun päälle tulevat kaikki näytteenotto-, karanteeni- ja kuljetuskulut. Katsomassa kannattaa aina käydä mitä muualla tapahtuu. Puhuttiin simmentalia koko matka ja on sitä jalostamista tehty täällä kotonakin jo useamman puhelinkeskustelun verran. Parin vuoden päästä näemme, kuinka hyviä kauppoja tuli tehtyä.

Maarit Kallio

Åbuenin hiehonavetta.

Suomen Simmental-yhdistys täyttää tänä vuonna 20 vuotta.

Onnittelumme!

Onni ois kunnon sonni ja nyt niitä jälleen sais...

HK Agrin perinteinen

Sonnihuutokauppa

Tammelassa MTY Ali-Lekkalan tilalla

lauantaina 16.4. klo 11

- klo 11 Eläinten ja kasvattajien esittely, huutajaksi rekisteröityminen alkaa
- klo 11.30 Huutokaupan avauspuhe
- klo 12.45 Huutajaksi rekisteröityminen päättyy
- klo 13 Sonnihuutokauppa alkaa

Kauppan olevilla laatuyksilöillä on jalostusarvot ja ne on rakenearvosteltu. Edustettuina ovat rodut **Aberdeen Angus, Charolais, Hereford, Limousin ja Simmental**.

Ajo-ohje tapahtumapaikalle: Valtatietä 10 Forssasta Hämeenlinnan suuntaan n. 23 km. Vasemmalle Urjalaan n. 7 km. Opastus perille.

Kahvi- ja makkaratarjoilu sekä lapsiparkki!

Lisätietoja:
Juhani Numminen
HK Agrin tuotantoneuvoja
puh. 0400 854 911

www.hkagri.fi

Liittyttyäsi voit osallistua jäsenhankintakampanjaan – lisätietoa jäsensivuilla, katso: www.pihvikarjaliitto.fi

www.pihvikarjaliitto.fi

LIITY PIHVIKARJALIITON JÄSENEKSI!

KYLLÄ, haluan/haluamme liittyä:

- Hinnat sis. alv. 23 %
- Henkilöjäseneksi, 147 €/vuosi
  - Yhdistysjäseneksi, 201 € / vuosi (alan yhdistykset)
  - Kannattajajäseneksi, 403 € / vuosi (yritykset, muut yhdistykset)
  - Ilmoitan muuttuneet yhteystietoni

Nimi _____

Tila/yritys/yhdistys _____

Osoite _____

Puhelin _____

Sähköposti _____

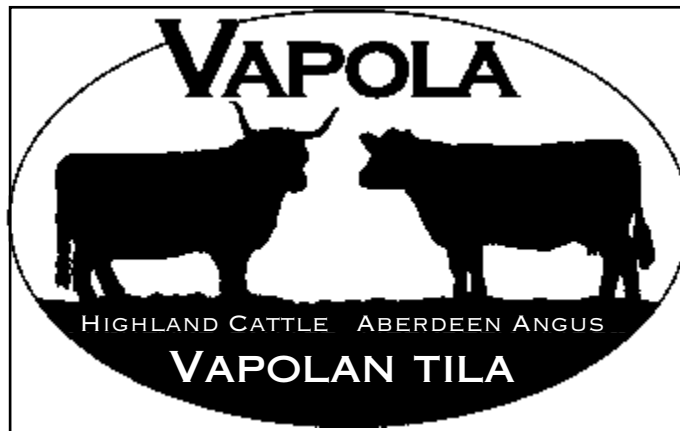
www-sivut _____

**Pihvikarjaliitto / jäsenasiat
c/o Johanna Jantunen**

Metsä-Paavolantie 10 A

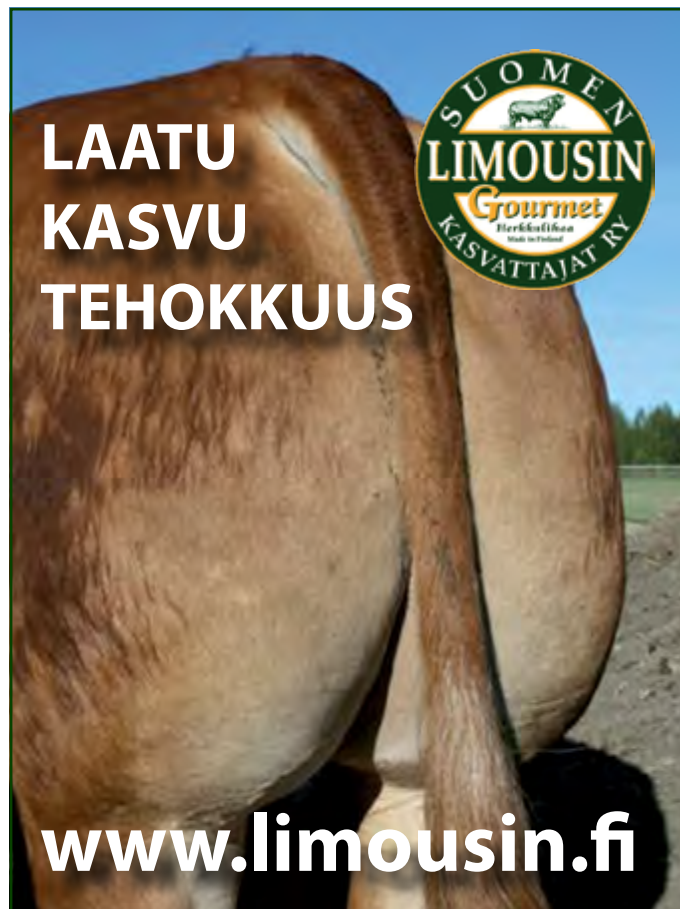
37800 TOIJALA

KATARIINA VAPOLA JA JYRKI ANKELO
VEHMAANTIE 1331, 23600 KALANTI
PUH. 040 775 9888

WWW.VAPOLA.FI

LAATU
KASVU
TEHOKKUUS

www.limousin.fi

Hyvää Pääsiäistä kaikille!

**Pihvikarjan
kestävät
kalusteet**
www.tokki.fi

ARKKITEHTISUUNNITTELU
Marko Lappalainen
040 844 9544
www.nautakasvattamot.fi

pihvikarja

PIHVIKARJA-LEHDEN MEDIAKORTTI • 2010-2011

ILMOITUSPAIKKA	KOKO	PERUS-HINTA	JÄSEN-HINTA	ETU-PAKETTI 3,5
Takakansi	210 x 297 mm (+ 3 mm bleed)	1500 € + alv.	-15 %	kts. alta
Etu- tai takakannen sisäpuoli	210 x 297 mm (+ 3 mm bleed)	1250 € + alv.	-15 %	kts. alta
Kokosivu sisäsiivuilla	210 x 297 mm (A4 + 3 mm bleed)	1000 € + alv.	-15 %	kts. alta
Sisäsiivuilla	1/2 sivu (180 x 130 mm)	730 € + alv.	-15 %	kts. alta
Sisäsiivuilla	1/4 sivu (90 x 120 mm)	420 € + alv.	-15 %	kts. alta
Sisäsiivuilla rivi-ilmoitus	88 x 53 mm	160 € + alv.	100 € + alv.	kts. alta
Sisäsiivuilla rivi-ilmoitus	42 x 53 mm	80 € + alv.	50 € + alv.	kts. alta

ETUPAKETTI 3,5:

Etupaketilla 3 ilmoitusta perushintaan tai jäsenille jäsenhintaan ja neljäs ilmoitus -50 %.

ILMOITUSMYYNTI:

Lehtitoimikunta, katso yhteystiedot www.pihvikarjaliitto.fi

Toiminnanjohtaja Maarit Kallio, 040 5862 887, maarit.kallio@pihvikarjaliitto.fi

ILMESTYMINEN:

Pihvikarja-lehti ilmestyy 3 kertaa vuodessa. Painosmäärä 6.000 kpl. Pihvikarja-lehdellä tavoitat edullisesti ja kattavasti alan ammattilaiset. Julkaisija: Pihvikarjankasvattajien liitto ry.

Pihvikarjan ilmestymiskuukaudet ovat maaliskuu, heinäkuu ja joulukuu.

ILMOITUSVARAUKSET:

- maaliskuun lehteen 30.1. mennessä
- heinäkuun lehteen 30.5. mennessä
- joulukuun lehteen 30.10. mennessä

Sonni- huuto- kauppaan

Siitossonnikasvattamoissa on tarjolla vankka valikoima kantakirjattuja, monen karsinnan kautta valikoituja liharotuisia nuorsonneja. Huutokaupasta hankit turvallisesti terveeseen, käsittelyyn tottuneeseen, kasvukokeen ja rakennearvostelun läpäisseen sonnini.

Myyntijärjestys Sotkamossa: Li + Si, Hf ja Pieksämäellä: Ab, Ch

Jos et pääse itse paikalle, ota yhteys asiakkuuspäällikkösi tai Finnbeefiin. Ennen huutokauppaa tilatut sonnit pääsevät yhteiskuljetuksiin, mikä pienentää oleellisesti kuljetuskustannuksia. Katso lisätiedot myytävistä sonneista ja nopeuta huutokauppatilannetta rekisteröitymällä ostajaksi 14.4. mennessä osoitteessa www.atrianauta.fi.

19.4. Sotkamo
Vihtamontie 48

20.4. Pieksämäki
Suonteentie 241

Sonniesittely alkaa
klo 10.00 ja
myynti
klo 11.30.

ideaalia

HUOM!
Huutokauppa-
päivinä myytyjen
sonnien kesken
arvotaan
ilmaiskyyti
ostajatilalle!

Ota yhteyttä AtriaNauta-asiakkuuspäällikkösi:

Matti Myllylä, 0400 281 832 (pohjoinen)

Juha Ryhänen, 040 848 9907 (itä)

Susanna Vehkaoja 040 750 5167 (länsi)

Raimo Murtoniemi 0400 664 714 (länsi)

tai suoraan siitospeläinvälitykseen:

anne-marie.rosenlew@finnbeef.fi tai soita 040 590 5718

katri.strohecker@finnbeef.fi tai soita 040 703 3423

AtriaNauta

A-Rehu